40. ...УХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Буряат-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 141 (8048)
ИЮНИИН 16
СУББОТО
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Политическэ ба научна эрдэм үргэнөөр дэлгэрүүлэе

Юһэн жэлэй саада тээ байгуулагдаһан политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна общество мүнөө республика, хизаар, область, район бүхэндэ өөрынгөө отделенинүүдтэй болонхой, эрдэм гэгээрэлэй эхэн хүдэлмэри ябуулдаг ниитын эхи боложо шадаа. Общество болон арад зоной дунда марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури дээрэ политическэ ба научна эрдэм үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, советскэ социалистическэ гүрэнэйнгөө саашадаа бэхижэн хүгжэхэдэнь туһална.

Энэ оной март һарада политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Российска Федерациин Общественэ байгуулагдаһан ушар хадаа Общестенэ хүдэлмэридэ Коммунистическэ партиин ямар ехэ анхарал хандуулжа байһаниие дахин гэршэлбэ. Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Российска Федерациин Общество байгуулга хадаа уужам дэлгэр Российска Федерациин газар нютаг бүхэндэ ажаһуудаг ажалша олон түмэнэй дунда ябуулагдадаг культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие КПСС-эй XX съездын табиһан заабаринуудай ёһоор, саашадань улам һайжаруулхада ехээр туһалха байһаниинь дамжаггүй.

Партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Обществын Буряат-Монголой отделени хүдэлмэреэ зарим тэды һайжаруулжа байна. Энэ оной үнгэрһэн 5 һара соо нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо арад зондо лекци нилээд олоор уншагдаа. Колхозой экономикын элдэб шухала асуудалнуудаар конференцинүүдые Обществын ...банскын, Кяхтын, Сэлэнгын, ...играйн отделенинүүд үнгэргэһэн байна. Обществын Кяхтын, Хоринн, ...унтын аймагуудай болон Городок ...родой отделенинүүд партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые арад зондо тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри яһала барагаар эмхидхэнэ. Тэрэнтэй хамта, Обществын Буряат-Монголой отделениин хүдэлмэридэ дутагдалнууд нилээд ехэ байһаар лэ байнаа. Научно-техническэ пропаганда, тодорхой экономикын асуудалнуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэг хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэ...

...Ажалай бүри үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө, СССР-эй экономикын гол зорилгые түргэнөөр шиидхэхын түлөө бүхы советскэ арадай хүсэл хэжэ байһан мүнөөнэй эрхэ ...далда марксизмын экономическа ...ань, тодорхой экономикын асуудалнууд түрүүшын зэргэдэ табигдаха гэжэ КПСС-эй XX съезд зааһан байна. Партиин XX съездын онсо ...калашалан зааһан энэ заабариие ...түүшын ээлжээндэ табижа бэелүүлхэ тушаа өөдтэй юумэн хэгдэнэгүй. Промышленна предприятинүүдтэ хүдэлжэ байһан дүршэл ехэтэй инженернүүд, экономистнууд, ...ахын хүтэлбэрилэгшэд промышленностиин тодорхой экономикын асуудалнуудаар лекци уншалгада, научно-техническэ эрдэм дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ олоороо хабаадуулагданагүй.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд Обществын Буряат-Монголой отделениин бүхы гэшүүдэй миил долоон процент болоно. Тэдэнэй Обществын хүдэлмэридэ һулаар хабаадуулагдажа байһанһаа боложо, хүдөө ажахын наукын туйлалтанууд, түрүүшүүлэй дүй дүршэл хүдөө ажахыда тон удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Малые зун-намарай үедэ бэлшээн таргалуулха, гахай олоор шахан таргалуулха, үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, ба бусад шухала асуудалнуудаар удха һайнтай, олоной ойлгомоор, һургаал болгон абаад, ажал дээрээ хэрэглэмээр түрүү дүй дүршэл тухай лекцинүүд зохёогдоногүй шахуу. Эдэ шухала асуудалнуудаар удха һайнтай, олондо ойлгосотой лекци зохёохо мэргэжэлтэд олон. Обществын Буряат-Монголой отделениин гэшүүд соо наукын хоёр доктор, 79 кандидадууд, 1500 шахуу дээдэ ба хүсэд бэшэ дээдэ һургуулитай хүнүүд тоологдоно. Иимэ ехэ эрдэмэй хүсэн хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Обществын Буряат-Монголой отделениин хүдэлмэриин гол дутагдалнуудай нэгэн юун болоноб гэхэдэ, отделениин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн секцинүүд гэшүүдэй творческо эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэн хүдэлнэгүй. Научно-техническэ пропаганда эрхилхэ секци байгуулхын тулада түхэреэн жэл хэрэгтэй байба. Теэд бии болгогдоошье һаа, энэ секци хүдэлжэ эхилээдүй. Экономическа (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Аксенов), СССР-эй түүхын (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Тармаханов), научно-естественнэ (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Абыков) секцинүүд ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй шахуу.

Партиин олохон айкомуудай, Обществын Буряат-Монголой отделениин правлениин КПСС-эй Буряат-Монголой обкомой V пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри хээгүй, Обществын аймагуудай отделенинүүдтэ ёһотой туһаламжа үзүүлээгүй дээрэһээ Обществын Байкало-Кударын, Хойто-Байгалай, Зэдын, Бичурын, Ахын, Мухаршэбэрэй отделенинүүд урда мэтэ хангалтагүйгөөр хүдэлһөөр лэ байна. Эдэ отделенинүүдэй хүсөөр һара соо арай ядаа гэжэ 5—8 лекци уншагдана. Буряат хэлэн дээрэ лекци тон үсөөн уншагдана. Эдэ горьтой дутагдалнуудые дары усадхажа, Обществын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха шухала.

Уншагдадаг лекцинүүдэй удхые һайжаруулха, идеологическа хүдэлмэриие ажабайдалтай, коммунистическэ байгуулалтын зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулха хэрэгтэй. Тиихын тулада лекторнүүдэй теоретическэ бэлэдхэлые, тэдэнэй лекторскэ мэргэжэл шадабариие хүгжөөн дээшэлүүлхэ талаар методическа туһаламжа лекторнүүдтэ партийна комитедүүд болон Обществын республиканска отделени саг үргэлжэ үзүүлжэ байха зэргэтэй.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Обществын хүдэлмэридэ хабаадаха гээшэ харюусалгатай партийна, ниитын даалгабари мүн болоно.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Обществын гэшүүд! Хамагые илан мандагша марксизм-ленинизмын үзэл сурталые, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын дотоодын ба гадаадын политикые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, наукын туйлалтануудые олон түмэндэ тодо һайнаар ойлгуулжа, ажалша зонойнгоо эдэбхи үүсхэлые, эршэ хүсые, зургаадахи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ элсүүлэе!

Советскэ правительствын түлөөлэгшэд Йеменэй уг залгамжалагша принц, Премьер-Министрын орлогшо ба Гадаадын хэрэгүүдэй министр эмир Сейф уль-Ислам Мохамед эль-Бадртай хэлсээ хэбэ

Июниин 14-дэ Кремль соо ...СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо ...Г. Первухин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй Министр Д. Т. Шепилов Йеменэй уг залгамжалагша принц Премьер-Министрын орлогшо ба Гадаадын хэрэгүүдэй министр эмир Сейф уль-Ислам Мохамед эль-Бадртай хэлсээ хэбэ.

...ани ёһоной, үнэн сэдьхэлэй ор... байдалда болоһон хэлсээнэй ...Йеменэй талаһаа Йеменэй фи...сын министр эль-Кади Абдурах... эль-Саяли, Йеменэй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо ба ...энэй министр эль-Кади Моха... эль-Амри, Йеменһээ хэрэгые саг ...а эрхилжэ ФРГ-дэ байдаг ...ель Рахман эль-Байдани, Йе...скэ правительствын политическэ ...тник доктор Хасан Багдади, худалдаа наймаанай советник шейх Али эль-Джабали, секретарь доктор Иса Нахля, мүн Йеменэй баяшуул наймаашадай түлөөлэгшэд Мохамед Али Бедхо, Сулейман эль-Бакари, Ахмед Аиш гэгшэд байлсаба.

Хэлсээнэй үедэ Советскэ талаһаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо, Азербайджанска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Ибрагимов, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр И. Г. Кабанов, СССР-эй Культурын министр Н. А. Михайлов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо В. С. Семенов, СССР-эй МИД-эй Дүтын ба Дунда Востогой оронуудай таһагые даагшын орлогшо Д. С. Солод гэгшэд байлсаа.

(ТАСС).

ИОСИП БРОЗ ТИТЫН, Н. С. ХРУЩЕВОЙ, А. И. МИКОЯНАЙ
Советскэ Союз дотор аяншалжа ябаһан тухай

И. Броз Титын, Н. С. Хрущевой, А. И. Микоянай болон тэдээнтэй ябалсаһан югославска болон советскэ тусхайта хүнүүдэй ябажа байһан поезд июниин 13-най үглөөгүүр түмэр замай Крымская гэжэ станцида ерэбэ. Ерэгшэдые Краснодарска крайгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Ф. Петухов, партиин крайкомой секретарь Д. М. Матюшкин, Советскэ Союзай маршал А. И. Еременко болон бусад хүнүүд угтаба.

Иосип Броз Тито һамгантаяа, Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, Эдвард Кардель гэгшэд вагонһоо гараад, перрон дээрэ суглараад байһан колхознигууд болон хүдэлмэришэдтэ ошобо. Пионернүүд айлшадта баглаа сэсэгүүдые барюулба. Тэрээнэй һүүлээр айлшад машинануудта һуужа, Крымская гэжэ станцида ошоо. Тэдэнэр консервын комбинадта хүрэжэ, тэрээнэй ажалтай танилсаһан байна.

Югославска болон Советскэ гүрэнэй ажал-ябуулагшад Крымская станциһаа автомашинануудаар Новороссийск ошоо.

Цементнигүүдэй, портынхид болон түмэрзамшадай город — Новороссийск И. Броз Тито, Н. С. Хрущев, А. И. Микоян болон тэдээнтэй ябалсаһан тусхайта хүнүүдые баяртайгаар угтаба. Городһоо хажуу тээшэ хэдэн километрын туршада шоссейн хажуугаар Новороссийскын олон мянган хүн зон жагсанхай хүлеэжэ байба. Тэдэнэр замаар ябаһан автомашинануud тээшэ баглаа сэсэгүүдые шэдэжэ байба.

Порт. Хара далайн флодой «Фрунзе» гэжэ крейсер олон үнгын тугуудаар шэмэглэгдээд, причалай дэргэдэ зогсожо байна. Кораблиин команда сагаан хубсаһа үмдэнхэй, дээдэ палуба дээрэ барандаа жагсанхай. ФНРЮ-гэй Президент Иосип Броз Титын һамгантаяа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо А. И. Микоянай, Союзна гүйсэдхэхэ вечын Түрүүлэгшын орлогшо Эдвард Карделиин һамгантаяа, Союзна гүйсэдхэхэ вечын гэшүүн Миялко Тодоровичын, Хорватиин Арадай Республикын Гүйсэдхэхэ вечын Түрүүлэгшэ Яков Блажевичын, Югославиһаа СССР-тэ байдаг посол Велько Мичунович болон бусад тусхайта хүнүүдэй, советскэ болон гадаадын журналистнуудай һуужа ябаһан машинанууд парадна гэшхүүртэ ойротожо ерэнэ.

Новороссийскын хүн зон Югославиин, Советскэ Союзай гүрэнэй ажал-ябуулагшадые нэрьемэ овацяар угтана. Айлшад гэшхүүрээр крейсерэй бортдо гарана. Нүхэд Иосип Броз Тито, Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, Эдвард Кардель болон бусад тусхайта хүнүүдые кораблиин командир хоёрдохи рангын капитан Я. И. Шепотковский угтаба. ФНРЮ-гэй Президент И. Броз Титын туг гротмачтда үргэгдэнэ. Югославиин ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдэнэ. Маршал Тито жагсаад байһан морягуудай хажуугаар үнгэржэ, тэдээнтэй мэндэшэлэлсэнэ. Хара далайн флодой штабай начальник вице-адмирал С. Е. Чупсин морягуудай зүгһөө нүхэр Титые амаршална. Маршал Тито угтамжын түлөө баяр хүргөөд, советскэ сэрэгэй кораблиин бортдо гараһандаа золтойб гэжэ хэлэнэ. Президент советскэ Далайн-Сэрэгэй Флодой ба алдарта Советскэ Армиин хүндэлэлдэ юрөөл табина. Харюудань матросско «Ура!» шангаар сууряатана.

Н. С. Хрущев Иосип Броз Титотэй, Эдвард Кардель болон югославска бусад айлшадтай, мүн тэрэшэлэн югославска делегацитай саашадаа ябалсаха А. И. Микоянтай гараа барилсажа, һайниие хүсөөд, крейсерһээ буужа ошоно. Причал дээрэ олон мянган хүн сугларанхай. Амаршалгын үгэнүүд соностоно, альга ташалга нэрьенэ. Н. С. Хрущев мордохо дээрээ эндэ сугларагшадта хандан, советскэ, югославска арадуудай хэтэ мүнхын эбдэршэгүй хани барисаан тухай хэлэбэ. Харюудань «Ура!» хашхаралга болоно. Сугларагшад «Интернационал» дууллана.

Саашаа тамархынгаа урда тээ И. Броз Тито үдэшэгшэдтэ хандан, тобшо үгэ хэлээ. Тэрэ хадаа югославска арад советскэ арад тушаа инаг дурлалай, хани барисаанай мэдэрэлтэй байдаг гэжэ хэлэнэ. Тэрэ хадаа Югославиин правительственна делегациин ба югославска арадай зүгһөө Советскэ Союзай арадуудта үнэн сэдьхэлэй баяр хүргэбэ.

Крейсер эсминецүүдтэ үдэшэгдэн Новороссийска тохойһоо гаража ошоно.

Хүндэтэ айлшадай тамаржа ябахадань сэлмэг һайхан нарата үдэр байба. Югославиин Президентын тугые ба Советскэ Союзай тугые намилзуулан ябаһан «Фрунзе» крейсерые далай дээрэ уулзаһан корабльнууд амаршална. Корабльнуудай команданууд палубанууд дээрээ жагсана.

Обедэй ба амаралтын һүүлээр «Фрунзе» крейсер дээрэ универсальна калибрын ехэ буугаар буудалга болоһон байна. Тэнгэридэ дээрэ тэһэрэлгын боломсоор тэрээниие түргэн буудадаг зенитнэ буунуудай батарейнүүд буудажа эхилнэ. Морягууд-артиллеристнүүд эрхим шадабаритай байһанаа харуулаа.

Удаань крейсерэй личнэ составай сугларһан ют дээрэ матросууд уран һайханай концерт харуулаа.

Июниин 13-най 19 час 30 минутада «Фрунзе» крейсер Сочи городто ойртожо ерээ. Тэрээниие үдэшэжэ ябаһан эсминецүүд хамта ерэлсэбэ. Бултадаа жагсаха гэһэн дохёо крейсер дээрэ болобо. Личнэ состав дээдэ палуба дээрээ жагсаба. Югославиин Арадай Федеративна Республикын Президент Иосип Броз Тито, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо А. И. Микоян, Союзна гүйсэдхэхэ вечын Түрүүлэгшын орлогшо Эдвард Кардель болон бусад гэшхүүрээр ябажа, катер дээрэ буугаад далайн порт тээшэ тамаран ошоно. Югославиин Арадай Федеративна Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүд сууряатана. Югославиин Президент нүхэр Титын хүндэлэлдэ крейсерэй борт дээрэһээ ехэ буугаар буудалга болоно.

Крейсерһээ буужа ошохынгоо урда тээ нүхэр Тито кораблиин түүхын журнал соо иигэжэ бэшээ:

«Фрунзе» крейсер дээрэ бидэнэрэй, югославска правительственна делегациин үнгэргэһэн саг мартагдахагүй. Үнэн сэдьхэлһээ угтаһанайнь түлөө адмиралнууд, офицернүүд, генералнууд болон сэрэгшэдтэ халуун баясхалан хүргэнэб. Манай арадуудай хани барисаан эбдэршэгүй, юуб гэхэдэ бидэнэр нэгэбди, юуб гэхэдэ, бидэнэр нэгэ зорилго тээшэ—социализм тээшэ эрмэлзэнэбди гэжэ би үшөө дахин мэдэрбэб».

Союзна гүйсэдхэхэ вечын Түрүүлэгшын орлогшо Президент Титын һүүлээр иигэжэ бэшэбэ:

«Советскэ Союз дотор бидэнэр хүсэһэн юумэеэ харабабди: ажалшадай сэдьхэл соо югославска хүдэлмэришэ хүнүүдэй сээжэ соо сохилжо байһандал адли халуун зүрхэн сохилжо байна. Тиимэһээ тэдэнэр бэе бэедээ ойртолсохо зам оложо шадаха байна. СССР-эй ба Югославиин хүдэлмэришэ хүнүүд өөһэдынгөө хамтын социалистическэ ерээдүй тээшээ этигэлтэйгээр хараха үндэһэ баримтатай байна».

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо А. И. Микоян иигэжэ бэшэбэ:

«Манай Эхэ ороной урда хилые баатарлигаар сахигша Хара далайн флодто алдар соло!».

ФНРЮ-гэй, СССР-эй, РСФСР-эй гүрэнэй тугуудаар, мүн тэрэшэлэн далайн үнгэ бүриин тугуудаар шэмэглэгдэһэн, Сочинско далайн вокзалай причалда катерай тулажа ерэхэ үедэ сочинско амаралтын газарнуудта амаржа байгшад болон городой олон мянган хүн зон сугларһан байба.

Нэрьемэ альга ташалга доро ба амаршалгын үгэнүүдэй дуулдажа байха үедэ нүхэд Иосип Броз Тито, А. И. Микоян, Эдвард Кардель болон бусад катерһаа буужа ерэнэ. Тэдэнэрые партиин сочинско горкомой секретарьнар С. Г. Плетнев, А. И. Быков, Л. А. Терехова, ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. С. Васильев, хизаарай ба городской Соведүүдэй депутадууд угтаба. Пионернүүд айлшадта ехэ батлаа сэсэгүүдые барюулба.

Далайн вокзалай талмай дээрэ митинг болоо. Сочи городой городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Васильев югославска болон советскэ хүтэлбэрилэгшэдые амаршалба.

Сугларагшадта хандан нүхэр Тито үгэ хэлээ. Югославска правительствын делегациин ябаһан лэ газарта, хаа хаанагүй делегациин гэшүүдые тон халуунаар, үнэн сэдьхэлһээ угтана гэжэ тэрэ тэмдэглээд, ажалшадта—хүдэлмэридөө амжалта туйлахыень, амарагшадта — һайнаар амархыень хүсэбэ.

Удаань нүхэр А. И. Микоян тобшо үгэ хэлээ.

Нүхэд Титын ба Микоянай хэлэһэн үгэнүүд шанга альга ташалгаар ба «Советско-югославска хани барисаан мандаха болтогой!», «Югославска арад мандаха болтогой!», «Югославска правительство мандаха болтогой!», «КПСС-эй ЦК, Советскэ Правительство мандаха болтогой!» гэһэн юрөөлнүүдээр уттагдаа.

Айлшад машинануудта һуугаад городой олон мянган хүнүүдтэ халуунаар амаршалагдан, байха байра тээшээ ошобо.

(ТАСС).

Югославиин Арадай Федеративна Республикын Президент Иосип Броз Тито, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин Ленинград ошоод байхадаа Петродворецтэ ороһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэд И. Броз Тито, Н. А. Булганин тэндэ үхибүүдтэй хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Н. С. Хрущев Кубань ерэбэ

КРАСНОДАР, июниин 14. (ТАСС). Үсэгэлдэр, «Фрунзе» крейсерэй Новороссийскһаа гараһанай һүүлээр КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев, тэрээнтэй хамта ябалсаһан Краснодарска крайгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Б. Ф. Петухов, КПСС-эй Краснодарска крайкомой секретарь нүхэр Д. Н. Матюшкин болон бусад Краснодар ерэбэ.

Н. С. Хрущев Краснодар ерэхэнь гэһэн мэдээн город дотор түргэнөөр таража, партиин крайкомой байшангай дэргэдэ олон мянган хүн сугларaa.

Нүхэр Н. С. Хрущев ажалшадта хандажа үгэ хэлээ. Үгэ хэлэжэ байха үедэнь оло дахин альга ташалга болоһон, «Ура!» хашхаралга сууряатаһан байна.

Удаань нүхэр Хрущев городые хараба. Тэрэ хадаа баригдажа байгаа байрын гэрнүүдэй дэргэдэ зогсоһон, томо блогуудые хэрэглэн барилга хэлгые үргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ зүбшэл үгэһэн байна. Краснодарые хараһанайнгаа һүүлээр нүхэр Хрущев Пластуновска районой «Красная звезда» колхоздо ошобо. Тэндэ полинууд дээгүүр ябаһан, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Сывадтай, правлениин гэшүүдтэй, районно партийна болон советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байна.

Н. С. Хрущев хүдөө ажахын элдэб культуранууд хэр ехэ ургаса болон олзо доход үгэнэб, колхозой олон һалбарита бүхы ажахы хэды шэнээн олзо доход үгэнэб, артелиие саашадань хүгжөөхэ ямар арга боломжо бииб гэжэ һонирхоһон, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ зорюулагдадаг гаргашые саашадань багадхаха асуудал тушаа хөөрэлдэһэн байна.

Нүхэр Н. С. Хрущев колхозно байгуулалтада, партийна болон советскэ хүдэлмэридэ хабаатай хэдэ хэдэн зүбшэлнүүдые үгэһэн байна. Манай орон дотор хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ зарим амжалта туйлагдаа. Гэбэшье, хүдөө ажахын продукци абалгые саашадань ехэдхэхын тулада бүри ехээр оролдохо хэрэгтэй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Колхозой правлениин дэргэдэ хэдэн мянган колхознигууд сугларaa. Үгэ хэлэһэн Н. С. Хрущевые тэдэнэр халуунаар амаршалба.

Һүни орой Н. С. Хрущев поездоор Ростов-на-Дону город ошохоор гараа.

Удха һайнтай лекци, элидхэлнүүдые олоор уншадаг болоё

Лекторнүүд олоншье һаа, лекци үсөөн уншагдана

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Яруунын отделенидэ 50 гаран гэшүүн тоологдоно. Тэдэнэр ехэнхидээ һайн бэлэдхэлтэй хүнүүд юм. Энэ хадаа үргэн арад зондо партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулаад, тэдэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулжа шадаха хүнүүд болоно.

Зүгөөр энэ отделениин гэшүүд эрдэм-гэгээрэлэй хүдэлмэри олониитын дунда ехэ һулаар ябуулна. Малай холын фермэнүүдтэ лекци юрэдөөшье уншагданагүй. Аймагай центр Сосново-Озёрск тосхондошье ниитэ-политическэ, научно-популярна, экономическа ба бусад темэнүүдээр ехэ үсөөн лекци уншагдана. Зүгөөр политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын олонхи гэшүүдшье, тус отделениин правлениньшье эндэ байдаг юм. Байгша оной 5 һара соо Сосново-Озёрскдо гурбахан хүн лэ лекци уншаа, тэрэниие минии 20—30 хүн шагнаһан байна.

Үшөө үбэл байхада обществын гэшүүн КПСС-эй айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Шагдаров «Уласхоорондын байдал тухай» лекци уншаха гэжэ зар тунхаг гаргаа һэн. Лекцидэ хүнүүдэй ерэхые удаан хүлеэгээд, Шагдаров хүнэй ерэхэгүй хадань бусаһан байна. Тэрэ лекцеэ үглөөдэрынь лэ арай гэжэ шагнагшадые суглуулжа уншаа һэн.

Юундэ нарһатынхид лекци шагнаха гэхэдэ суглархаа болёоб гэхэдэ, иимэ шалтагаанууд бии байдаг. Нэн түрүүн лекци, элидхэлнүүдые тон үсөөн уншадаг, мүн лекци, элидхэлэй хаана, хэды часта лекциин уншагдаха тухай мууса соносхогдодог. Гол шалтагаанииинь гэхэдэ, лекторнүүд лекци уншалгада өөһэдөө һайса бэлэдхэдэггүй, харин КПСС-эй обкомһоо гү, али политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын республиканска отделениһээ ерэһэн бэлэн текст абаад лэ, тэрээндэ ямаршье нэмэлтэ хоролто оруулангүй, аймаг, колхозойнгоо байдалтай холбоогүйгөөр уншаад үнгэршэдэг.

Гэшүүдэйнгээ һонирхолтой лекцинүүдые нютагай байдалтай холбон зохёохо хэрэгтэнь обществын отделениин правлени туһашье хүргэдэггүй, шанга эрилтэшье хэдэггүй. Правлениин хүтэлбэрилэгшэд хэды лекциин уншагдаһан тухай тоо мэдээ дээшэнь үгөөд лэ, тэрээгээр хүдэлмэрөө хизаарлахые оролдодог.

КПСС-эй айкомой ба аймгүйсэдкомой орган болохо аймагай «Сталинец» газетэдэ һара соо уншагдаха лекцинүүдэй тематика толилогдодог болоо. Энэнь ехэ һайшаалтай. Зүгөөр тэндэ толилогдоһон лекцинүүдэй олонхинь уншагдадаггүй. Жэшээлхэдэ, байгша ондо хүдөө ажахын мэргэжэлтэд обществын гэшүүд нүхэд Тумурхонов, Киреев, Ланцман, Доржиев, КПСС-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэ Банщиков түсэбэй ёһоор һарадаа нэгэ—хоёр лекци уншаха ёһотой аад, нэгыешье уншаагүй.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын Яруунын отделени яахадаа нимэ хангалтагүйгөөр хүдэлнэб гэхэдэ, тус отделениие хүтэлбэрилхэ гэжэ олониитээр һунгагдаһан нүхэд Баяндуев, Галсанов энэ даалгабаридаа харюусалгагүйгөөр хандана. Өөһэдөөшье жэшээ харуулнагүй. Энэ жэлдэ тэдэнэр нэгэшье лекци колхозниигуудта, совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ уншаагүй.

«Яруунын аймагай эрхэ байдалда овощь, хартаабха яажа ехээр ургуулдаг болохо тухай» лекци хүдөө ажахын секциие хүтэлбэрилэгшэ Сосновско МТС-эй главна агроном нүхэр Бурлаев 6 һара соо «бэлэдхэжэ» байна.

Наукын туйлалтанууд, илангаяа хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэл аймагай колхоз болон совхозуудта муугаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Һү ехээр һаадаг, хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг түрүү арганууд тухай, хүсэ ба ажал багаар гаргаад ехэ продукци абадаг болохо тухай, кукурузын үндэр ургаса абаха тухай асуудалнуудаар байгша ондо колхозниигуудта Обществын гэшүүд лекци уншаагүй шахуу.

Яруунын нуурнуудые тойроод хэдэн зуугаад загаһашад ажаһуудаг. Загаһашадай тосхонуудта лекци үнинэй уншагдаагүй. Загаһашадай олонхинь техническэ прогресс, загаһа барилгада комплексно механизаци хэрэглэхэ тухай, загаһанай промышленностиин түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай һонирхолтой лекци дуулаһайбди гэжэ ехээр хүсэдэг. Теэд загаһашадта иимэ темээр лекци уншаха хүнүүд олдодоггүй.

Һүүлэй һарануудта обществын аймагай отделени научно-атеистическэ темэнүүдээр, тодорхой экономикын асуудалнуудаар нэгэшье лекци уншаагүй. Бурят-монгол хэлэн дээрэ лекци уншаха хүнүүд эндэ олоншье һаа, бурят хэлэн дээрэ лекци үсөөнөөр уншагдана.

Тиимэ болохолоороо, Обществын Яруунын аймагай отделениин гэшүүд һү, мяха, нооһо, загаһа ба бусад продукци ехээр абадаг болохо хэрэгтэнь колхозниигуудта, совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ өөдтэй туһаламжа хүргөөдүй байһаар.

Обществын аймагай отделениин хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһан тухайнь КПСС-эй Яруунын айком мэдэжэ байбашье һаа, идеологическа хүдэлмэриин энэ шухала участогай ажалые һайжаруулха тушаа хэмжээ абанагүй. Обществын отделениин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн болохо нүхэр Казарикин лекторнүүдтэ хэдэн путёвконуудые үгөөд, иигэжэ хэлэдэг:

—Эдэ путёвконуудые абагты, лекци дуратай темээрээ, дуратай газартаа уншагты (?!)

Энээндэ нэмэлтэ тайлбарилга хэрэггүй. Иигэжэ «хүтэлбэрилхэдэ» лекторнүүд удха һайнтай, ухаан сэдьхэл татамаар лекци уншаа гэхээр бэшэ. Яруунада лекторнүүд олоншье һаа, лекцинүүд үсөөнөөр уншагдана.

А. Шулунов.

Хэлсэһэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлнэгүй

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд болбол ажалшан олониитын дунда идеологическа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха талаар партийна организацинуудай урда ехэ зорилго табиһан байна.

Орон доторoo, мүн хилын саана юунэй боложо байһан тушаа колхозниигууд ехээр һонирходог болоо. Тиимэһээ колхозниигууд тэдэндэ удха һайнтай лекци болон элидхэл хэхые эринэ. Гэбэшье, колхозой партийна организацинууд өөһэдынгөө хүсөөр һайн лекци, элидхэл бэлэдхэхэ аргагүйдэнэ. Юуб гэхэдэ, колхозой партийна организациин коммунистнууд ехэнхидээ юрэнхы эрдэмээр багашаг, политическэ хүсэд һайн бэлэдхэлгүй байдаг.

Жэшээлхэдэ, манай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна организацида дээдэ һургуулитай нэгэшье коммунист үгы. Миин хоёрхон коммунистамнай дунда һургуулитай юм. Лекци, элидхэл колхозниигуудай дунда эмхидхэхэдэнь партиин айком колхозой партийна организацида туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэд, хамагай түрүүндэ тэрэнэй секретарьнууд, тэрэшэлэн советскэ хүдэлмэрилэгшэд политическэ элидхэл болон лекци арад зондо өөһэдөө уншаха аргатайшье, уншаха уялгатайшье гээшэ.

«Ажалшадай суглаанууд дээрэ политическэ элидхэлнүүдые уншаха» гэһэн «Правдын» түрүү бэшэг дотор партиин райкомуудай болон советскэ хүдэлмэрилэгшэд арад зоной урда политическэ элидхэл болон лекцинүүдые үсөөн уншана гэжэ ехэ зүб заагдаһан байна.

Иимэрхүү байдал манай Зэдын аймагташье ушардаг юм. Арад зоной дунда ябуулагдадаг идеологическа хүдэлмэриие һайжаруулха гээшэ шухала хэрэг гэжэ партиин айкомдо, суглаа хураал дээрэ ходо доо хэлсэжэл байдаг. Үнэн дээрээ хэгдэһэн юумэниинь тон бага. Политическэ элидхэл хээд, һүүлээрнь тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэтэйгээр колхозой суглаа үнгэргэхэ—ниитэ-политическэ хүдэлмэриин иимэ формо хэрэглэгдэнэгүй.

Молотовой нэрэмжэтэ колхоз аймагай центр Петропавловка тосхондо оршодог. Партиин айкомһоо колхозоймнай правлени хүрэтэр 1,5 километр зайтай юм. Гэбэшье, партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэд манай колхоздо тон үсөөн үзэгдэдэг, Май һарада партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Желтый ябуул ороод гараа һэн. Тиихэдээшье ажахын хэрэг тухай һонирхоод лэ, колхозниигуудтай хөөрэлдэнгүй ябашаһан байна. Тэрээнһээ бэшэ, айкомой нэгэшье хүдэлмэрилэгшэ май һарада манайхяар ябаагүй.

Идеологическа хүдэлмэриие хүтэлбэрилдэг партиин айкомой хоёрдохи секретарь нүхэр Ц. Б. Улымжиев өөрөө арад зоной урда элидхэл, лекци ехэ үсөөнөөр уншадаг, колхозуудаар хаа яа ябадаг, тэндэ юунэй боложо байһаниие хүсэд мэдэдэггүй. Тэрэ болбол телефоноор хөөрэлдэжэ хүтэлбэри үгөөд лэ, партийна организациин секретарьнуудые кабинедтээ дуудажа, хөөрэлдөөд лэ байдаг хүн.

Зэдын аймагта элидхэлшэд, лекторнүүд олон гэжэ тоологдодог. Гэбэшье, тэдэнэр бодото дээрээ өөдтэй хүдэлмэри хэнэгүй. Партиин айкомой пропаганда ба агитациин таһаг лекци, элидхэл хэхэ нэгэдэмэл түсэб һара бүхэндэ зохёодог. Яһалашье һайн түсэб зохёогдодог. Тэрэ түсэбэй ёһоор аймагай бэлэдхэлтэй лекторнүүдэй ба элидхэлшэдэй хүсөөр колхоз бүхэндэ һара бүхэндэ 4—5 лекци уншахаар хараалагдадаг.

Лекци, элидхэл хэхэ һара бүхэнэйнь түсэб партийна организацинуудай секретарьнуудта эльгээгдэдэг, «Зэдын колхозник» газетэдэ тунхаглагдадаг юм. Хэды тиимэ зар тунхаг болобошье һаа, лекцинүүдынь бултадаа уншагданагүй. Партиин айкомой пропаганда ба агитациин таһагые хүтэлбэрилдэг нүхэр Лумбунов лекци, элидхэл уншаха түсэб табилгаар лэ хүдэлмэрөө хизаарлана шахуу. Түсэбэйнгөө дүүргэлтэ тэрэ нүхэр эмхидхэнэгүй. Жэшээлхэдэ, апрель, май һарануудта манай колхоздо дүрбэ дүрбэн лекци уншагдахаар хараалагдаһан аад, аймагай центрын нэгэшье лектор манайда ерэжэ лекци уншаагүй.

Манай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ажахы томо. Колхознай 4 һуурин газарнуудые нэгэдүүлдэг. Партиин айкомой зүгһөө ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ намда даб дээрээ ехэхэн туһаламжа хэрэгтэй байна. Гэбэшье, тэрэ туһаламжыень үшөө үзөөдүй байнаб.

—Ши урдань айкомдо хүдэлжэ байһан хүн гээшэш, тиимэһээ шамда ямаршье туһаламжа хэрэггүй, өөрөө мэдээд, бултыень хэхэ ёһотойш, гэжэ айкомойхид намда хэлэдэг байха юм.

Һая эльгээгдэһэн партийна организациин секретарьта иимээр хандахагүй байгаа гэжэ һананаб. Манай колхоздо политическэ хүдэлмэриин болон ажахын хэрэгэй талаар дутуу дунда зүйлнүүд олон гээшэ. Тиимэһээ хүдөө нютагуудта ябуулагдажа байгаа идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ тон шухала.

Н. Бабушкин, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь.

Түрэлхи хэлэн дээрээ лекцинүүдые олоор уншаха

Мүнөө үедэ эрдэм наукын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байхада, уласхоорондын байдалда гайхамшагта ехэ зүйлнүүдэй боложо байхада, бидэ хүдөө холо газарта, малай гүүртэ болон фермэнүүдтэ хүдэлжэ байдаг хүнүүд эдэ һонинуудые хододоо дуулажа, тэдээн тухай һонирхолтой лекци шагнажа байһайбди гэжэ ехээр хүсэнэбди.

Һү, мяха, нооһо болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо ехэ ба харюусалгатай зорилгын колхозно таряашадай үмэнэ табигдаад байхада хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай ойлгосотой тодоор хөөрэжэ, элидхэл, лекци уншажа байбал, маанадта ехэ туһатай байгаа.

Һүүлэй үедэ элидхэл, лекци манай фермэ дээрэ ерэжэ һулагүй уншадаг боложо байна. Энэнь яһала һайшаалтай гээшэ. Зүгөөр, уншагдаһан лекци, элидхэлнүүдэй заримань манда ойлгогдоногүй. Юундэб гэхэдэ, олонхиньород хэлэн дээрэ хэлэгдэдэг гү, алиород бурядые худхажа, холижо байжа хэлэхэдэнь ойлгосогүй байдаг.

Энэ жэлэй үнгэрһэн 5 һара соо оройдоол хоёр лекци: «Амгалан байгуулалтын бюджет», «Колхозниигуудай материальна урма хэшээлые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд» гэһэн лекци долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Ламажапов бурят хэлэн дээрэ уншаһан байна. Лекцинь ойлгосотойшье байгаа, бидэнэр ехэ һонирхолтойгоор шагнаһаншье байнабди. Тиихэдэ багша нүхэр Щербаков «Советскэ залуу хүнэй ухаан сэдьхэлэй шанар тухай» гэһэн лекци манда уншаа һэн. Теэд энэ лекцинь һонирхолтойшье һаа,ород хэлэ мууса мэдэхэ дээрэһээ өөдтэй юумэ ойлгоогүй үлэшөө бэлэйбди.

Манай эндэхи хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлэй лекторнүүд бурят хэлэн дээрээ лекци, илангаяа хүдөө ажахын түрүү дүй дүршэл тухай, Советскэ правительствын, Коммунистическэ партиин гадаадын политика тухай, зургаадахи табанжэлэй шэнэ барилганууд, шэнэ техникэ тухай һонирхолтой лекцинүүдые уншанагүй шахуу.

Нажарай сагта холын атар хүхэ бэлшээридэ гаража, адуу малаа таргалуулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ хамаг хүсэеэ табижа байһан маанадта лекторнүүд, элидхэлшэдшье анхаралаа ехээр табидаг болохо бэзэ гэжэ найдагдана.

Радна Батуева, Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Манай республика дотор

Хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн республикын модо бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Баргажанай леспромхозойхид энэ мүрысөөндэ һайн дүнгүүдые туйлаба. Тус леспромхоз ажалай түрүү арга хэрэглэһэнэй, үйлэдбэриин эмхидхэлые һайжаруулһанай ашаар июнин 5-да хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 30 мянган кубометр модон үлүү ехээр бэлэдхэгдээ.

Леспромхозой модо бэлэдхэлэй пунктнуудай дунда Журавлиха гэжэ модо бэлэдхэлэй пунктынхид түрүүлжэ ябана. Энэ пункт «Забайкаллес» комбинат сооһоо эгээн түрүүлэн хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Пунктын олон хүдэлмэришэд ажалай һайн жэшээ харуулна. Трактористнууд Шелковников, Статинов, гэшүүһэ отологшод Жукураева, Горлачева даалгабаряа ходо 200 процент хүрэтэр дүүргэдэг болоо. Хүдэлмэришэд Тюриков, Тукватулин ба бусад үдэрэйнгөө даалгабари 170—180 процент дүүргэнэ.

Мүнөө тус леспромхозойхид энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Н. Тюрнев.

Нүхэр Поповой һайшаалта ажал

Виктор Степанович Попов Усть-Кяхтын сельпогой дэргэдэхи складые даагшын уялгые дүүргэхынгээ хажуугаар, сельпогой правлениин гүйлтаар нүүдэл автолавкые даалсадаг болоо һэн.

Нүхэр Попов Маленковой, Калининай, Ульяновай нэрэмжэтэ колхозуудта гаража, таряанажалай бригаданууд болон малажалай фермэнүүдэй ажалшадта шухала хэрэгтэй элдэб эд бараа абаашана. Виктор Степанович Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо ерэхэдээ, Табангут, Сүүжэ, Ара-Булаг, Субагта гэхэ мэтэ олон тоото һуурин газарнууд болон фермэнүүдээр ябадаг, колхозниигуудта тамхи, мылэ, дабһа, зуруул, хубсаһа, бүд, эдеэ хоол гэхэ мэтэ элдэб эд бараа элбэгээр асардаг. Нүхэр Попов механизаторнуудай ажалладаг газарнуудаар ябахадаа тэдэнэртэ хуурай, абарга гэхэ мэтэ шухала инструментнүүдые асардаг болонхой. Автолавкые даагша хүдөөгэй ажалшадай эрилтые саг үргэлжэ хараадаа абажа, тэдэнэрэй эрилтые шадаал һаа түргөөр дүүргэхые оролдодог. Өөрынгөө оролдосотой ажалаар тэрэ колхозниигууд болон механизаторнуудай дунда хүндэтэй болонхой. Май һарын һүүлээр Кяхтын аймагай центртэ болоһон худалдаа-наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ В. Попов КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой зүгһөө хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

К. Данилов.

Хориин аймагай Курбын леспромхозой түрүү хүдэлмэришэн коммунист Ц.-Д. Эрдынеев «КТ-12» гэжэ маркын трелевочно тракторaар хүдэлмэрилхэ зуураа 22 кубометр модо таллуулхын орондо үдэр бүри 30—35 кубометр таллуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Цырен-Даши Николаевич Эрдынеев.

Е. Ринчиновагай фото.

Шанда хүртэбэ

Һаяхан СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерство ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэйнь, үйлэдбэриин технологиие һайжаруулһанайнь түлөө Хандагатайн леспромхозой гол мэргэжэлэй олон хүдэлмэришэдтэ «Модо бэлэдхэлэй ба модо урадхуулгын хүндэтэ мастер» гэһэн нэрэзэргэ олгоһон байна. Энэ нэрэзэргэдэ хүртэһэн хүдэлмэришэдтэ нэгэ һарын салин мүнгэн шан болгогдожо үгтэбэ.

Тэдэнэй тоодо паровозой машинистнууд А. В. Папулов, А. И. Колегов, ашаа тээгшэд П. Е. Желязко, Т. П. Шилинкас, И. Н. Кушнаренко, электрохюрөөшэн М. Г. Ивакин, М. К. Ступин ба бусад оролсоно.

Н. Тюрнев.

Уран зурагуудай музейдэ

Гүрэнэй Третьяковско галлерейн нүүдэл выставкэ Улан-Удэдэ нээгдэһээр һара шахуу боложо байна. Тэндэ ородой агууехэ уранзураашадай ба советскэ элитэ уранзураашадай 240 гаран зохёолнууд табигданхай. Выставкын хүдэлмэрилжэ захалһанһаа хойшо тэрэниие 15 мянган хүн хараа. Мүн 60 экскурси эмхидхэгдэһэн байна. Тэрэ тоодо Монгол Арадай Республикаһаа ерэһэн айлшад выставкые ехэ һонирхон хараад, «Хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ» һанамжануудаа бэшээ.

Третьяковско галлерейн нүүдэл выставкэ уранзураашадай ажалда ехэ туһаламжа үзүүлээ. Тэдэнэр өөһэдынгөө мэргэжэлые улам дээшэлүүлхын тула XVIII, XIX зуунжэлэй ородой агууехэ уранзураашадай зурагуудые буулгажа зурана. Выставкэ тухай зүбшэн хэлсэлгэ һаяхан эмхидхэгдээ.

Городой ажалшадай эрилтээр музейн дирекци ба ССХ-эй правлени выставкын хүдэлмэрилхэ болзорые июнин 17 болотор һунааба.

Ф. Балдаев.

Уралан нарижуулгын үнэтэ дурадхал

Манай республикын леспромхозуудта олоороо хэрэглэгдэдэг «МАЗ-200» маркын ашаанай шэнэ машинануудай зарим частьнууд һая болотор эндээ заһабарилагдадаггүй һэн. Тиин Улан-Удын «Механлит» заводой хүдэлмэришэд тэрэ машинануудые заһабарилдаг болохо гэжэ оролдоһон байна.

Заводой механическа цехын токарь М. Ю. Пшеничников эдэ машинануудай хуушарһан шатун заһабарилха арга зохёогоо. Үнинэй хэрэгһээ гараһан револьвернэ станогто тусхай түхеэрэлгэ хээд, шатун тошиилдохо гэжэ тэрэ дурадхаһан байна. Мүнөө «МАЗ-200» машинын эбдэрһэн шатун энэ станок дээрэ тошиилдогдодог болоо.

Иигэжэ тошиилдогдоһон шатун шэнэ шатунһаа муу бэшээр хүдэлнэ. Заһабарилагдаһан шатун шэнэнүүдтэ орходоо гурба дахин үнэгүй болоно.

Энэ рационализаторска дурадхалай нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар завод нэгэ жэл соо 3000 гаран түхэригэй алмалта хэхэ юм.

Гадна, рационализатор Пшеничников энэ жэлэй туршада үшөө 3 дурадхал оруулһан байна. Эдэ дурадхалнуудынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Энээнһээ тус завод мүн лэ хэдэн мянган түхэриг мүнгэ арьбалхань.

А. Петров.

Уялгаа болзорһоонь урид дүүргэбэ

ПВЗ-гэй вагон хабсаруулгын цехынхид энэ хабар паровоз хабсаргагшадые социалистическэ мүрысөөндэ уриха зуураа, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 4 вагон заһабарилха, вагон заһабарилгын өөрын үные 2 процентээр химдаруулха уялга абаһан юм. Вагон хабсаргагшад абаһан уялгаяа хүндэтэйгөөр дүүргэжэ байна.

Цехын хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа дүүргэн, майн эсэс болотор түсэбһөө гадуур дүрбэн вагон заһабарилжа, заһабарилгын үные хоёр процентээр хороогоо. Вагонуудта водопровод түхеэрэгшэдэй бригада цехын бригаданууд дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Энэ бригадые дүй дүршэлтэй слесарь Николай Александрович Зюков хүтэлбэрилнэ. Бригадын гэшүүд ажалайнгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлжэ, һара бүри даалгабаряа хоёр, гурба дахин дүүргэнэ. Слесарьнууд Наумов, Понамарёв, Луговской болон бусад һара бүри гурбаһаа дээшэ нормо дүүргэнэ.

Нүхэр Зюковэй хүтэлбэрилдэг бригада [illegible] гэхэдэ, эндэхи хүдэлмэришэд [illegible] хоорондоо ажалаа зүбөөр хубаана. Жэшээнь, бригадын слесарь бүхэн ажалайнгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлжэ, үдэр соо гурбан хүнэй хэхэ ажалые бүтээнэ.

Бригадын гэшүүдэй хэһэн ажалай дүн үдэр бүри соносхогдоно. Үйлэдбэриин эдэ новаторнуудай дүй дүршэл цехын бүхы хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрүүлэгдэнэ.

А. Петров.

Шухала хэрэгые дэмжэнэгүй

Республикымнай олонхи леспромхозуудай үбэлэй үедэ бэлэдхэһэн модон Үдэ голоор урадхуулагдажа, хэрэглэгшэдтээ хүргэгдэхэ замдаа түрүүшынгээ алхам хэдэг. Онохойн модоной комбинат урадхуулагдаһан модоной ехэнхи хубиие барижа, вагонуудта ашаалан, түмэрзамшадта тушаадаг байна. Тиимэһээ тус комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилгонь вагонуудта модо ашаалха түсэбөө саг болзор соонь дүүргэхэ ябадал болоно.

Модые кубатурээрнь дүүрэн ашаалхада, шэгнүүрэйнгээ талаар вагонууд дутуугаар тээгдэдэг гээшэ. Энээнһээ боложо, модоор ашаалагдаһан составууд ниитэ шэгнүүрэйнгээ талаар нормоһоо доошоо байна. Тиин түмэр замаар модые ашаалан шэрэлгээр гүрэндэ ехэхэн гарза хохидол ушаруулагдадаг байна. Ушар иимэһээ оронноймнай түрүү модошод ашаалагдаһан вагонуудта дүүрэтэрнь модо ашаад, үшөө дээрэнь обойторонь нэмэдэг байна.

Энэ арга үргэнөөр һайшаагдаһан байна. Онохойн комбинадай модошод үйлэдбэридөө тус аргые хэрэглэжэ, ашаалха вагонуудайнгаа 40 процентһээ доошо бэшые иимэ аргаар тээхэ гэһэн уялга абаһан юм.

Түрүүшын үедэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ажалаа энэ аргаар эмхидхэжэ, даалгабаряа үлүүлэн дүүргэжэ эхилһэн байна. Январь һарада тэдэнэр 110 вагон энэ шэнэ аргаар ашаалаа һэн. Хэрбээ тэрэ модыень юрын аргаар тээхэ болоо һаа, 148 вагон хэрэгтэй болохо байгаа. Иигэжэ 38 вагон арьбалбашье, эдэ 110 вагон юрын аргаар ашаалагдаһанһаа 950 кубометр модо ехээр шэнэ барилганuудта абаашаа. Тиихэдэ арьбалагдаһан 38 вагониие энэ аргаар ашаалхада үшөө хэды кубометрээр дээшэлхэ байнаб? Гадна, комбинадайхид нэгэ һара соо 64 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэ арьбалжа шадаа.

Онохойн комбинадайхидай хүдэлмэриин дүршэлые Заиграйн аймагай модо бэлэдхэлэй бусад предприятинууд халан абажа эхилээ. Эриин, Хандагатайн леспромхозуудай доодо складайхид хүдэлмэридөө шэнэ арга хэрэглэжэ ороо һэн. Партиин Заиграйн айком тэрэ үүсхэлые дэмжэн, март һарада модошодой зүблөө үнгэргэжэ, тус асуудал тодорхойгоор зүбшэн хэлсээ. Зүблөөндэ хабаадагшад шэнэ арга хэрэглэхын тулада ашаалгын талмайе механизацилха, механизмуудые нэмэжэ үгэхэ талаар шүүмжэлһэн байна. Мүн энэ зүблөөндэ «Забайкаллес» комбинадай начальнигай орлогшо нүхэр Митапов, түмэр замай Улан-Удын отделениин начальник нүхэр Рыбинский гэгшэд байлсажа, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абахабди гэжэ найдуулаа бэлэй.

Тэрэ гэһээр хэдэн һара үнгэрбэ. Тэдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэ, найдуулганuудынь мартагдашоо, гэхэдэ алдуу болохогүй. Мүнөө вагонуудые шэнэ аргаар ашаалга орхигдошоо тооной. «Шалтагаанииинь юуб гэхэдэ, «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэд энэ арга хэрэглэхэдээ аюулгүйе сахиха дүрим зохёогоогүй. Модые дээрэ үргэжэ ашаалхада элдэб гэнэ осол боложо магад. Тиимэһээнь таарамжатай зэр зэмсэгээр хангаха ёһотой байгаа.

Түмэр замаар модо шэрэлгэдэ ашаг ехэтэ энэ аргые хэрэглэхын тулада шанга эрилтын хаа хаанагүй табигдажа байһаниинь мэдээжэ. Теэд түмэр замай Улан-Удын отделениин зарим хүтэлбэрилэгшэд вагонуудта модые дунданъ обойлгожо ашаалга гүрэнэй стандарттай таарагүй гэһэн шалтаг бариад, элдэбын зохихогүй захиралтануудые үгэдэг болоо.

Түмэр замай транспортые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха, гүрэнэй мүнгэн зөөри арьбалха талаар энэ аргын ехэ ашагтай байбашье, нэгэ бага ажал ехэтэйшэг юм. Тиимэһээнь тус хүдэлмэриие үргэнөөр механизацилха, ашаа тээлгэдэ вагоной байха сагые ехэ болгохо хэрэгтэй байна. Эдэ мэтын шухала асуудалнууд мүнөө болотор шиидхэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн модо бэлэдхэлэй ба урадхуулгын хүдэлмэришэдэй профсоюзай обком (түрүүлэгшэнь нүхэр Черных) энэ шэнэ юумые дэлгэрүүлхын, бэгдэшэ шадабари болгохын түлөө оролдохын орондо юушье хэнэгүй.

Н. Ключеров.

Үдэртөө үнеэн бүриһөө 8–16 литр һү һаахын түлөө тэмсэе!

Республикын колхозуудай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 8 һарын дүнгүүд

1956 оной октябриин 1-һээ 1956 оной июнин 1 болотор үнеэн бүриһөө 600 литрһээ дээшэ һү һааһан колхозууд

Колхозууд	Аймагууд	Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй н. о.	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (литрээр)	100 га бүридэ һаагдаһан һүн (литрээр)
…овой нэр.	Сэлэнгын	Минаев Г. В.	917,0	—
…овой нэр.	Прибайкальска	Соколов Я. П.	886,0	48,7
…эй нэр.	Зэдын	Чимитов Д. Ч.	864	50,0
…инай нэр.	Тарбагатайн	Леонов Ф. М.	833,0	30,0
…ы Ильича»	Прибайкальска	Вильмов И. Н.	819,0	35,7
…партсъезд»	Сэлэнгын	Батышев И. П.	801,0	22,4
…эй нэр.	Тарбагатайн	Рыбаков Н. Н.	778,0	21,4
…овой нэр.	Прибайкальска	Воронов В. П.	776,0	34,8
…овой нэр.	Тарбагатайн	Кожевников И. А.	768,0	22,0
…унизм»	Мухаршэбэрэй	Ерофеев Я. Е.	767,0	—
…гард»	Тарбагатайн	Дубин Н. Д.	750,5	22,6
…анэй нэр.	Сэлэнгын	Очиров Д. Д.	717,0	20,4
…ковой нэр.	Иволгын	Бурков С. Н.	709,0	30,6
…най нэр.	Зэдын	Вампилов Ц. В.	708,2	—
…най нэр.	Прибайкальска	Агафонов П. К.	702,0	30,5
…а»	Тарбагатайн	Брянский В. Н.	693,0	22,0
… социализма»	Яруунын	Цыдыпов М. Б.	679,5	11,3
…овичын нэр.	Сэлэнгын	Дансарунов Ц. Ж.	675,0	5,4
…овой нэр.	Түнхэнэй	Шафиров С. О.	668,0	21
…вай нэр.	Бичурын	Бадмаев Ц. Б.	647,0	—
…я»	Хоринн	Мишарин А. Ф.	643,9	7,7
…ковой нэр.	Хоринн	Сущиков М. А.	642,3	6,4
…пятилетка»	Иволгын	Горбунов Н. А.	639,4	16,2
…нт»	Тарбагатайн	Михайлов Д. И.	534,1	17,3
…иловай нэр.	Яруунын	Фомин В. П.	605,9	35,5
…най нэр.	Тарбагатайн	Григорьев И. Е.	603,6	10,4

…э үе соо үнеэн бүриһөө 1800 литрһээ дээшэ һү …аһан үүлтэртэ үнеэдэй фермэнүүдэй һаалишад

…лова В. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	2183,2
…нова П. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	2032,6
…а М. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	2008,2
…ева В. Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхоз	1996,4
…пова Д. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз	1969,0
…апова Д. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	1961,7
…ова П-Х. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	1922,0
…рунова Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	1896,0
…ва Б. Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхоз	1864,5
…арова Д. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз	1829,0
…онова Д. Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхоз	1822,5
…уева Я. Д. Иволгын аймагай «Красный Оронгой» колхоз	1813,0
…кова Д. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	1800,0

Энэ үе соо үнеэн бүриһөө 900 литрһээ дээшэ һү һааһан һүнэй-товарна фермэнүүдэй һаалишад

Цынгунова Д. Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз	1636
Ковалева П. П. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	1574
Гребенщикова А. П. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	1493
Холхонова Ц. Хоринн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз	1255
Жалсанова Д. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз	1216
Афанасьева А. А. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	1114
Баннова Е. С. Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	1140
Добрынина Л. Е. Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	1140
Жамсаранова Д. Заиграйн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	1123
Глотова А. А. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	1117
Перова К. И. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	1103
Насникова А. Г. Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхоз	1089
Данзанова С. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз	1077
Черных Е. К. Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	1072
Падерина Н. С. Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхоз	1072
Тырина П. П. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	1070
Ванчинова Ц. Хоринн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз	1070
Емельянова А. И. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз	1068
Астраханцева В. Е. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	1057
Викторова А. И. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	1052
Кузнецова А. Е. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз	1041
Сучкова М. Е. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	1023
Федорова Е. М. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз	1023
Югова А. А. Зэдын аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз	1023
Чебунина Е. К. Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	1013
Афанасьева У. Л. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	1005
Тырина З. П. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	1003
Базарова Д. Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз	1001
Ковалева П. П. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	1000
Карташина А. С. Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	998
Казазаева Ф. С. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз	992
Кушнарева И. К. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	992
Насникова К. П. Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхоз	988
Курдюкова М. Ф. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	985
Федорова Е. С. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз	985
Братенькова А. А. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз	985
Цеденова Б. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз	985
Кожемякина А. Л. Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз	984
Брянская А. К. Сэлэнгын аймагай «18 партсъезд» колхоз	983
Батуева Ч. Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоз	981
Митапова Ц. Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	981
Вязьмина А. А. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	979
Намжилова Ц. Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз	977
Сороковикова Г. И. Түнхэнэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхоз	973
Пичугина Л. И. Тарбагатайн аймагай «Искра» колхоз	971
Власова В. А. Тарбагатайн аймагай «Авангард» колхоз	970
Игумнова Н. И. Кударын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	967
Шаракшинова Н. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз	962
Налетова Н. Н. Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхоз	958
Эпова В. А. Хоринн аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз	957
Дондокова Г. Торинн аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз	953
Омпокова Б. Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	950
Борисова А. Ф. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	946
Сучкова А. Е. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз	945
Цыденова Ж. Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	943
Цыдыпова Л. Хоринн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз	943
Афанасьева А. Т. Заиграйн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	943
Алексеева А. Ф. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	942
Лисичникова В. Яруунын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз	937
Власова М. Л. Тарбагатайн аймагай «Авангард» колхоз	933
Цыбикдоржиева Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз	929
Вершинина А. К. Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхоз	923
Гуслякова М. Т. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	923
Санданова Ц. Зэдын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз	921
Горбатых А. П. Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	919
Чимитова Ц. Хэжэнгын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз	913

НООҺО ХАИШАЛАЛГЫН ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-эй харьяата колхозууд хамта дээрээ 56 мянган толгой хониной нооһо электроагрегадаар хайшалха байна.

МТС-эй 14 агрегат хони хайшалалгада хүдэлмэрилхэнь Молотовой, Доржи Банзаровай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта гурба-гурбан агрегат гэхэ гү, 24 хайшатай томодхоһдоһой агрегадууд хүдэлмэрилхэ байна. Агрегадай начальнигуудаар тусхай бэлэдхэл гараһан гү, урда жэлнүүдтэ хони хайшалалга дээрэ хүдэлмэрилжэ, дүршэл шадабари ехэтэй болоһон механизаторнууд табигданхай.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Дмитрий Вершининэй отарада электроагрегадаар хониной нооһо хайшалалга эхилээ. Даб дээрэ нэгэ агрегат тодхоргдоод, 12 хайшашад табигдаа. Эрхим хайшашад Сирафима Вершинина, Устинья Косталева, Марьян Вершинина гэгшэд тус бүридөө түрүүшын хахад үдэр соо 18—19 хони хайшалба.

Гэбэшье, эндэ хони хайшалалгын хангалтагүйгөөр эхилһэниие тэмдэглэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, агрегадай моторынь түрүүшээр хүдэлэнгүй байжа, хайшашад гар хайшаар хонидоо хайшалжа эхилээ. Тэед агрегадаа хүдэлгэхэдэнь зарим хайшануудынь хүсэд заһагдаагүй байжа, задалха заһаха хүдэлмэри гараһан байна. Зарим хонидой нооһон хөөрөөгүй, зунгагтаагүй байжа, хайшалхада бэрхэшээл ушаруулна.

Колхоз хонидые түүбэрилэн хайшалха хүдэлмэри эмхидхээгүй байжа, зарим хонидһоо нооһон дутуу абтана. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ хонин бүриһөө 2,5 килограмм нооһо абаха түсэбтэй. Гэбэшье, хонидой нооһо хайшалалгын түрүүшын үдэрэй хүдэлмэриин дүн дээрэһээ харахада, 190 хониһоо 348 килограмм гэхэ гү, али хонин бүриһөө 2 килограмм хүрэхэгүй нооһон хайшалагдаба. Хэды тиимэ болобошье, энэ колхоз нооһо ехээр үгэдэг бусад отарануудайнгаа хонидой нооһоор түсэбөө дүүргэхэ гэжэ колхозой хонишод хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье, эндэ ехэ нооһо үгэхэ хэдэн отара бии юм.

Гадна, ахалагша хонишоя Варфоломей Григорьевой отарын хонишод хонин бүриһөө хоёр килограмм үлүүтэй нооһо хайшална.

МТС-эй харьяата эдэ гурбан колхоздо шэнэ заабариин ёһоор нооһо шэнжэлхэ лаборатори эмхидхэгдэхээр хараалагдана.

Н. Цыбенов.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Хэды болотор үргэлжэлхэб?

Заиграйн аймагай Ацагат гэжэ нютагта оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэ гурба хүрэтэр классай һургуули, фельдшерскэ пункт бии. Энэ нютагта нилээд олон ажалшад ажаһуудаг.

Гэбэшье, 2—3 һарын туршада тэндэхи зоной дабһа, зуруул, сай, сахар гэхэ мэтын үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые нютагайнгаа магазинһаа абахань бэрхэтэй болоо. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, Курбын сельпогой үүсхэлээр хуушан байһан магазинайнь гэр урилагдаа һэн. Тиигээд мүнөө болотор бэлэн болгогдоогүй байһаар. Сельпогой хүтэлбэрилэгшэд магазинай барилгые түргэдхэхэ тушаа һанаагаа табинагүй. Магазинайнь наймаалагша 3—4 хоноод, дуратай сагтаа нэгэ бишыхан гэр соо эд бараа наймаалдаг.

Мүнөө байһан «магазин» соонь уйтан, ариг сэбэр хүсэд сахигдадаггүй. Харуулдагдаагүй, шоройтой зандань хабтагайнуудые дутуу ядуу хадажа торгоһон багахан «онгоошхоор» эд бараан наймаалагдадаг. Тэндэхи фельдшер иимэ газарта наймаа хэхые хориһон байна. Тиибэшье һаань, наймаалагша энэ эрилтые дүүргэнэгүй.

Энээниие мэдэжэ байжа, Курбын сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Васильев бодото хэмжээ абанагүй. Магазинай гэрые түргэнөөр барижа дүүргэхын, ацагадайхидай эрилтые хангаха тушаа сельпогой хүтэлбэрилэгшэд яаралтайгаар хэмжээ абаха ёһотой.

Д. Хутагтын.

Бурят хэлэн дээрэ номууд үсөөн

Зэдын аймагай Боргойн сомоной хоёр колхоздо хүдөөгэй библиотекэнүүд бии юм. Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи библиотекэдэ 900 гаран элдэб номууд бии. Теэд тэндэнь шэнэ һонин номууд тон хомор. Илангаяа бурят хэлэн дээрэ номууд үгы шахуу. Эндэхи колхоздо бурядууд ажаһуудаг. Тиин библиотекэдээ ошожо, үндэһэн хэлэн дээрээ ном уншаха гэхэдэнь ном байдаггүй.

Бурят хэлэн дээрэ номууд хэблэгдэнэгүй бэшэ, яһала олон номууд бии. Теэд худалдаа наймаанай организацинууд энээниие юундэ хараадаа абанагүйб?

Мүн Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи библиотекэдэ бурят хэлэн дээрэ ном тон хомор.

Д. Цыремпилов.

Үбгэн баабай аша хүбүүн хоёрой мүрысөөн

ОЧЕРК

Юундэ харанхы болошоно, юундэ үнэгэнэй харанхы гэжэ нэрлээ юм?

—«Юундэ, юундэ...» Үүр сайхын урда тээхэнэ иигэжэ харанхы болодог лэ даа. Энэ үедэ үнэгэи хулгана агнадаг юм гэжэ хэлсэдэг.

Һүни дүүрэн эдеэлжэ, садашаһан үхэрнүүд хойно хойноһоо хэбтэжэ, нэгэ удаа дороһоо абан шангаар уухилжархёод, хибэдэһээ хибэжэ захална...

Үхэрнүүдээ эрьежэ ябаха зуураа, Сережа үбгэн баабайнгаа урданьшье хойноншье орожо байгаад, энэ тэрэ асуудал табина.

—Үбгэн баабай, хойто жэлдэ выставкын нээгдэхэдэ, танине Москва эльгээхэ бэзэ? Ошоо һаатнай би ябалсахаб.

—Ши баһа адуулгашан болоо ха юмши, һайнаар хүдэлөө һаа, өөрөө кандидат болохолши. Үгы һаа, выставкэдэ ошохо эрхэ олохын түлөө хүгшэн баабай аша хүбүүн хоёр хоюулан мүрысэел даа.

—Нээрээшье! Тиигээ! Тамнай үхэрнүүдээ һүниндөө адуулаад, битнай үдэртөө адуулаад, эдэнээ намар болотор танигдахаяа болиторынь таргалуулхабди. Тиигэжэ колхозойнгоо һубай малые зун, намартаа үдэр һүнигүй адуулжа, һайнаар таргалуулаад байгаа һаа, хойто жэлдэшье бэшэ һаа, саада жэлдэ Москва выставкэдэ ошохобди!

Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха эрхэ олохын түлөө үбгэн баабайтайгаа мүрысэхэ болоһондоо Сережын баярлаһаншье гээшэнь аргагүй...

Адуулгашад үбгэн баабай аша хүбүүн хоёрой хоорондо иимэ нэгэ хөөрэлдөөн гурбан жэлэй саада тээ болоо һэн.

Тэрэ зундаа үбгэн залуу хоёр …ниндөө сэлмэжэ хоноод, үүр… урда тээхэнэ Байгал тээһээ … даама шэмэрүүнээр һалхил… Хусай Илыгеевичын үргэлэ…шье сэлмэшэбэ. Модоной …та борбииходоод унтажа хэбтэ…ша хүбүүгээ һарьмай дэгэлээ…эмээхэн хушажархёод, үбгэ… саашаханаа ошожо, шанга …ар ханяасагаан, малдаа абяа …

…роод абяа шэмээгүй, хон-жэн. …л һүниин һэрюундэ тэнигэлэ…эдеэлжэ ябаһан үхэрнүүдэй но…үрд-хүрд зулгаахань элихэнээр …ана. Мүн хаанаһаашьеб даа—…ын урда шугы сооһоол янза…боотолой абяан хирэ-хирэ бо…бүглүүгээр хон-хон гэжэ дуул… юм.

…лаа эрьежэрхёод, үбгэжөөл…гаа хажууда ерэжэ, «Сережа, …режа, бодо, үүр сайхань. Саа…я» гэнэ. Нойртоо диилдэһэн хү…ншье даб гээд һэрижэ үгэхэ…үй: заа заахан хүдэлсэгөөжэ, … амаа нюхасагаагаад, нүгөө …э эрьежэ, баһа унташана. Тии…ь үбгэжөөл гааһаа гаргажа, …эды саг соо тамхилжа һуу… хүбүүгээ баһа татана.

…Сережа, бодо. Үнэгэнэй харан…арахам гээ һэмнайш, тэрэшни …мэнэ болохонь.

…Юуп? Үнэгэнэй харанхы? Болоо …ы гү?—гэһээр хүбүүн гэнтэ һэ…бодожо ерэнэ.

…үшөө болоошьегүйл даа. Теэд …шоо. Ошо, горхонһоо нюураа …архи, сэлмэшэхэш.

…гэжэ үбгэн залуу хоёрой нюу…гаажа, сэлмэһээр, тамхяа тата…байтар нэгэ хэды саг үнгэржэ, … байтараа гэнтэ бад балай ха… болошоно.

…ай Сережа, үнэгэнэй харанхы … болбол даа, хаража һанаагаа …а гүш?

…ээрээшье, харанхы болошобол… оролдосотойгоор ажаллажа, гүрэндэ тушаагдаха һубай малнуудые тон һайнаар таргалуулаад, хойто жэлынь хүгшэн баабайнь, тэрэнэй хойто жэлдэ—1955 ондо аша хүбүүниинь Москва ошожо, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсажа ерээ. Хусай Илыгеевич выставкын нээгдэһэнһээ хойшо жэл бүри кандидат болоно. Мүн Сережа Илыгеев үбгэн баабайһаа хожомдоногүй. Залуу адуулгашан үнгэрэгшэ жэлдэ выставкэдэ хабаадалсаад, мүнөө жэлдэ мүн лэ түхсэржэ байнхай.

Хусай Илыгеевич Илыгеев малажалда хүдэлмэрилжэ эхилһээр 15 жэл, тэрэ тоодо һубай малай адуулгашанаар арбаад жэл соо хүдэлмэрилжэ байна. Эдэ жэлнүүдтэ оролдосотойгоор ажаллажа, Байкало-Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой малшад соо хүндэтэй хүн болонхой.

Мал адуулжа таргалуулха талаар дүй дүршэл ехэтэй болоһон үбгэн адуулгашан хүдэлмэридөө жэл бүри эрхим амжалта туйладаг. Зунай бэлшээриин үедэ һубай малай шэгнүүрые центнерһээ үлүүгээр дээшэлүүлжэ, гүрэндөө хурга зузаан гадартай мяхатай сарлуудые тушаадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ 230-аад толгой һубай мал хаража байгаад, зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 120—130 килограммаар нэмээһэн байна. Зундаа тэрэнэй хаража байһан үхэр бүхэн сүүдхэдээ шэгнүүрээ килограммһаа дээшэ нэмээжэ байба.

Малые иимэ һайнаар таргалуулха гээшэ бэлэн бэшэ юм. Үбгэн адуулгашан хайшан гээд малые һайнаар таргалуулнаб гэхэдэ, тэрэ үхэрнүүдээ шадамараар бэлшээжэ, үдэр һүнигүй адуулна.

—Малые зундаа һүниин сагта адуулхада һайнаар эдеэлдэг, таргалсатай байдаг. Зүгөөр малаа үдэртөө хаагаад, һүниндөө эдеэлүүлхэ бэшэ, хирэ-хирэ болоод лэ амаруулжа, хибэдэһыень хибүүлжэ ябаад, бүхэли сүүдхэ соо бэлшээхэ хэрэгтэй,—гэжэ Хусай Илыгеевич хөөрэнэ.

Үбгэн адуулгашан нэгэ туһалагшатайгаа хамта малаа ээлжээгээр адуулжа, таргалуулагдаха һубай малые сүүдхэдээ арбаад дахин хэбтүүлжэ амаруулаад, бэлшээжэл, бэлшээжэл ябадаг. Хоёр зуу гаран малые хоёр хүн хаража байгаад, нэгэнииинь үдэртөө, нүгөөдэнь һүниндөө адуулжа байхада хүндэшье юумэн үгы.

Байгал шадар уһа намаг элбэг тула мал уһаар дутадаггүй. Хусай Илыгеевич малдаа тэжээлэй дабһа дуратай соонь эдюулжэ байдаг. Бэлшээриинь газарые саг үргэлжэ һэлгэжэ, малаа адуулна.

Үбгэжөөл һубай малые үбэл зунгүй адуулжа байдаг. Байгал шадар саһанай ехээр ородог тула саг үргэлжэ үбдэгһөө дээшэ саһа махан мал адуулжа ябаха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Тэрэ саанаа үбэлжэлгын үедэ ондоо гүүртэнүүдтэ ехээр тураагдажа, али олон үргүүлхэ болоһон мал үбгэжөөлэй гүүртэдэ асарагдадаг юм. Хусай Илыгеевич үргүүлжэ байһан малые хүл дээрэнь гаргажархидаг нэгэ һайн аргатай. Дабһатай уһанда овёс тарьянай һүүл хоёрые холижо бусалгаад, уһыень шүүжэ тэрэнээ элдэб концентрадтай худхаад, үргүүлһэн малда эдюулдэг байна.

—Тарьа талханай зүйлые иигэжэ шанаад, малда эдюулхэдэ түүхэйгээр үгэһэндэ орходоо таба дахин шахуу шэмэтэй болодог. Иигэжэ бэлдэһэн овёс эдихэдээ үргүүлжэ байһан мал таба—зургаан хоног соо хүл дээрээ гарашадаг,—гэжэ үбгэжөөл хөөрэнэ.

Хэдэхэн жэлэй саада тээ үбгэн баабайгаа дахажа, малда гаралсаһан Сережа мүнөө һаалиин гүүртын адуулгашан болонхой. Тэрэнэй хүдэлмэрилдэг гүүртэдэ ажахын жэлэй үнгэрэгшэ 8 һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 650 литр гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ һүн һаагдаа. Энэ жэлдэ залуу адуулгашан гүүртынгээ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1500 литрһээ бага бэшэ һү һаалгаха зорилго урдаа табяад, оролдосотойгоор ажаллажа байна.

Үнеэд зунай бэлшээридэ гаража, һү һаалга үдэр ошохо тудам дээшэлнэ. Һүүлэй үедэ гүүртэдэ һү һаалга сүүдхэдээ 45—50 литрээр нэмэнэ. Тиигэжэ үнеэд үдэр ерэхэ бүри хахад литр шахуу һү ехээр үгэдэг боложо байнхай. Һүүлэй үедэ гүүртын үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ хахад пүүд арай хүрэхэгүйхэн һү һаагдадаг болоо. Хэдэхэн хоноод байхада эндэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ хахад пүүдһээ дээшэ һүнэй һаагдадаг болохонь лабтай.

Гүүртэдэ һү һаалгын түргэнөөр дээшэлжэ байһаниинь залуу адуулгашан Сережа Илыгеевэй оролдосотойгоор ажаллаһанһаа нилээд болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Сережа зунай бэлшээриин эхинһээ абаад, нэгэ туһалагшатай хамта үнеэдые мүн лэ бүхэли сүүдхэ соо адуулдаг болоо. Үнеэд эндэ үдэшэндөө 7 часһаа 9 час болотор һаагдаад, бэлшээридэ гаража, һүниин 2 час болотор эдеэлнэ. Тиигээд үнеэд хоёр час тухай саг соо хэбтэжэ амардаг, хибэдэһээ хибэдэг юм. Үглөөнэй 4 часта түрүүшын һаалга эхилжэ, 6 часта дүүрэдэг. 6 часта үнеэд бэлшээридэ гараад, үдэшын 7 болотор бэлшэнэ.

Залуу адуулгашан бэлшээриингээ газарые хэдэн хуби болгожо хубаагаад, үнеэдээ адуулдаг болоо. Тиигэжэ тэрэ нэгэ бэлшээри дээрэ үнеэдээ 4—5 үдэр соо адуулаад, нүгөөдэдэнь ородог. Энэ арга хэрэглэһэнэй ашаар үнеэд хэдэхэн хоноод лэ, үзүүр һайн ногоотой бэлшээридэ оруулагдажа эдеэлнэ.

Иигэжэ үбгэн баабай аша хүбүүн хоёр хоорондоо мүрысэн, нэгэниинь колхозойнгоо һубай малые хурга зузаан гадартай болоторынь таргалуулжа, нүгөөдэнь фермэдээ һү һаали билтаруулжа байнхай.

Х. ИЛЫГЕЕВ. С. ИЛЫГЕЕВ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Оперо ба баледэй театрын сезоной зарим дүнгүүд

Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын 1955/56 онуудай театральна сезон түгэсэбэ. Үнгэрэгшэ энэ сезондо горьтойхон оролдолго хэшээл гаргаһанай ашаар, театрын коллектив һонирхолтой, шэнэ зүжэгүүдые ажалшадта олоор харуулаа. Жэшээлхэдэ, тус театр 1955/56 оной театральна сезондо долоон шэнэ зүжэг табижа, харагшадаа баясуулаа юм. Тэдэнэй тоодо М. Фроловой «Энхэ-Булад Баатар», Оберой «Фра-Дьяволо», Чайковскиин «Иоланта», Крейтнерэй «Таня», Вердиин «Трубадур» оперонууд, мүн Аданай «Жизель», С. Ряузовай «Голой толон» ба бусад ороно.

М. Фроловой «Энхэ-Булад Баатар» гэжэ бурядай түрүүшын оперо һэльбэн табигдаа. Энэ ушар республикымнай культурна ажабайдалдахи горьтойхон событи болоһон юм. Шагнагшад энэ зүжэгые үндэрөөр сэгнэһэн байна.

«Энхэ-Булад Баатар» гэжэ оперодо наадагша артистнууд өөһэдынгөө бэрхэ мэргэжэлые, бэлиг шадабариие бүгэдэндэ харуулба. Эндэ Буумал-хаанай рольдо наадаһан БМАССР-эй арадай артист — Лх. Линховоиной, Арюун-Гоохониие наадаһан РСФСР-эй габьяата артистка Н. Петровагай, Энхэ-Булад баатарые наадаһан БМАССР-эй габьяата артист А. Арсалановай ба бусадай дуулалга, наадалгые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ артистнууд наадаһан геройнуудаа һонирхолтойгоор тайлбарилан харуулна. «Энхэ-Булад Баатар» гэжэ оперые һонирхолтой, уранһайхан болгохо хэрэгтэ театрын главна режиссёр СССР-эй арадай артист Г. Цыдынжапов горьтойхон оролдолго гаргаа.

Хэрзэгы шэрүүн, хархис хаантай тэмсэгшэ арад зониие харуулһан бурядай түрүүшын оперо «Энхэ-Булат Баатар» хадаа манай театрын репертуарта һууряа бүхөөр эзэлһэниинь дамжаггүй.

Мүн үнгэрэгшэ театральна сезондо бурядай түрүүшын национальна балет—«Голой толон» табигдаа юм. Ород, бурят-монгол арадуудай ахадүүгэй хани барисаан, хүхюу жаргалта колхозно ажабайдал, бүхы ороноо электрификацилгын асуудал шиидхэлгэдэ бурят монгол арадай хабаадалсалга, мүн бусад һонирхолтой ушаралнууд тус балеттэ харуулагдана. Түрүүшын национальна баледые ажалшад ехэ халуунаар хүлеэн абаа. Гэбэшье, энэ баледэй хүгжэмынь дутагдалтай. «Голой толон» гэжэ баледэй хүгжэмэйнь автор С. Ряузов өөрынгөө зүгһөө нэгэшье шэнэ аялга тус хүгжэмдэ оруулаагүй, харин бурят арадай олондо мэдээжэ дуунуудай аялгануудые баледэй хүгжэм болгон эблүүлжэрхёо гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхээр.

Түрүүшын национальна баледые табилга хадаа искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй урда горьтойхон асуудалнуудые табяа. Бурят-монгол национальна хорёографиие саашадань яажа хүгжөөхэб, хайшан гэжэ, ямар хэмжүүртэйгээр арадай аялгануудые «Голой толон» мэтэ томонууд зохёолнуудта хэрэглэхэб гэһэн асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхые нэн түрүүн эринэ. Энэ асуудал шиидхэхын тула манай искусствын хүдэлмэрилэгшэд, балетмейстернүүд, композиторнууд шадабари бэлигээ элсүүлхэ, түрэл бурят-монгол арадайгаа түүхые, ёһо гуримые, заншал һуудалые, хатар наадые гүнзэгыгөөр шудалха, шэнжэлхэ уялгатай. Эдэ бүгэдэ национальна хорёографиин шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ горьтой туһа нэмэри болохо гэжэ найдагдана.

Ленинградска консерватори дүүргээд тус театрта хүдэлжэ байгаа залуу дуушад-артистнуудай наадаха мэргэжэлынь энэ үнгэрөөшэ театральна сезоной туршада горьтойхоноор дээшэлээ. Тэдэнэй дунда Лх. Линховоин, Н. Петрова, В. Манкетов, В. Бамбацыренов, О. Шалбуева ба бусад тоологдоно. Гадна дуушад Н. Кочергина, О. Фурс, Я. Иванов, А. Гордеев, Г. Храмов болон бусадай дуулахада ажалшад мүн лэ халуунаар угтадаг байгаа.

Ехэ амжалта туйлаһанаа

мүн баледэй артистнууд харуулаа. РСФСР-эй ба БМАССР-эй габьяата артистка Л. Сахьянова «Жизель» гэжэ балеттэ Жизелиин рольдо, «Голой толондо» Алтанай ролиие наадахадаа илангаяа ехэ амжалтатай байгаа. Мүн нүхэд В. Дамбуев, В. Дамбиев, Ю. Баранов, К. Семянникова, В. Хараев, С. Доржиев, А. Тогоноева, Ф. Иванов болон бусад эдэ баледүүдэй харюусалгатай рольнуудта наадажа, ехэ шадабаритай байһанаа гэршэлбэ. Манай театрын баледшэд ямаршье томо балетнэ зүжэгүүдтэ наадажа шадаха гэжэ эдэ жэшээнүүд элитээр харуулна. Театрын главна балетмейстер М. Заславскиин һүбэлгэн уханиинь, тэрээнэй профессиональна мэргэжэлынь удха түгэлдэр, уран һайхан балетнэ зүжэгүүдые найруулан табилгада ехээр туһалдаг юм.

Гэбэшье, театрын ажабайдалда зарим тэды дутагдалнууд дайралдадаг. Жэшээлхэдэ, бидэ олон артистнуудые театрын сценэ дээрэ үнинэй харанагүйбди; тэдэнэй тоодо Языкова-Гомбоева, Чередникова, Логинова, Андронова, Шоболов, Тузинов ба бусад оролсоно. Энэ юун дээрэһээб гэхэдэ, театрын солистнуудай состав буруушагаар, бодомжо багатайгаар шэлэгдээ. БМАССР-эй Культурын министерство болон оперо ба баледэй театрын дирекци тус театрын гол шухала солистнуудые зүбөөр бүридхэ

хэ, шэлэхэ тухай һаналаа табиха, энээн тушаа зохихо хэмжээнүүдые һаяын сагаар абаха ёһотой.

Мүнөөдэрэй мэдээгээр, Ленинэй орденто Бурят-Монголой оперо ба баледэй театр 33 солистнуудтай. Тус театрын эрэшүүл-солистнуудай бүридэлынь хангалтатай гэбэшье, тэдэнэй дунда драматическа тенор, лирическэ баритон, лирическэ тенор хоолойтой хүнүүд байхагүй. Тиин эхэнэр-солистнуудай бүридэлынь тон хангалтагүй. Жэшээлхэдэ, меццо хоолойтой 7 эхэнэр солистнууд, лирическэ сопрано хоолойтой 8 эхэнэр-солистнууд, тиигээд эдэнэй ехэнхинь жиирэй хоолойтой Иимэһээ эхилэн дуулажа байһан олон залуу дуушад саашадаа ургаха аргагүй, зүжэгтэ үсөөн хабаададаг байна. Харин артистнууд зүжэгтэ үсөөн хабаададаг гээшэ һаа, саашадаа мэргэжэл шадабаринь ургахагүй, олоһон мэргэжэлээ байн байтараа алдаха бшуу. Манай театрын харагшад һая консерватори дүүргэһэн нүхэд Кыштымова, Матуева, Манжеева ба бусадые харюусалгатай томо парти наадахыень орой хараагүй, шагнаашьегүй.

Мүн хооро олон, һайн болгохо тушаа театрын хүтэлбэрилэгшэд эрхэбэшэ оролдохо уялгатай. Мүнөө миин 35 хүн театрын хоорто тоологдоно. Энэ тоо манай театрта үсөөн гээшэ. Муу, үсөөн хүнтэй хоорһоо боложо театрын зарим зүжэгүүдынь уранһайхан, үндэр шанартай боложо шаданагүй.

Национальна репертуартай болохо гээшэ манай театрын урда байгаа тон шухала зорилго зандаа. Культурын министерство ба оперно театрын дирекци национальна һайн репертуартай болохо тушаа анхаралаа ехээр хандуулха ёһотой. Композиторнууд Берлинский Ямпилов хоёрой бэшэһэн «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмые бодото оперно зохёол болгохо хэрэгтэй гэһэн дурадхал һанамжанууд үнинэй табигдана. Энэ асуудалые шиидхээ һаа, национальна репертуартай болохо ябадалдамнай үшөө нэгэ алхам хэгдэхэ бэлэй. Гадна Г. Цыдынжапов, Л. Книппер хоёрой бэшэһэн «Байгал дээрэ» гэһэн оперые нарин нягтаар шүүжэ заһаа, һэльбээ һаа, оперно театрын репертуарта заатагүй орохо байгаа. Композитор С. Ряузовай «Саянай хормойдо» гэжэ оперо заһагдаад, дахин табигдахаяа хүлеэжэ байнхай. Мүн оперо болон баледэй либреттэнүүд бэшэгдэжэшье, бэшэгдээтэйшье байна.

Мүнөө Ленинэй орденто Бурят-Монголой оперо ба баледай театрын коллектив гурбан бүлэг боложо таһараад, гастрольдо гараба. Театрын балетнэ бүлэгынь Чайковскиин «Хун шубуута нуур», Асафьевай «Бахчисарайска фонтан», мүн «Эсмеральда» гэжэ балетнэ зүжэгүүдтэй Иркутска область гараа. Театрын гол дуушад-солистнуудһаа бүридэһэн хоёрдохи бүлэгынь Зэдын, Ториин, Закаменай, Кяхтын аймагуудаар ябажа, хүдөө ажалшад, колхознигуудта концерт табиха юм. Энэ бүлэгые Лх. Линховоин хүтэлбэрилнэ.

Гурбадахи бүлэгынь бурят-монгол хэлэн дээрэ гүйсэдхэгдэдэг «Аршин-Мал-алан» гэжэ Гаджибековэй хүгжэмтэ комедитэй Заиграйн, Хориин, Яруунын аймагуудаар, мүн Читэ городоор, Бурят-Монголой Агын национальна округаар ябаха юм.

Ленинэй орденто бурят-монголой оперо ба баледэй театрын 1956 оной хоёрдохи хахадта композитор Римский-Корсаковой «Снегурочка» гэжэ оперые, Зориной «Приключение Чеполино» гэжэ хүүгэдэй баледые, Гуногой «Фауст» гэжэ оперые шэнээр табихаар хараална. 1957 оной түрүүшын хахадта композитор Мусоргскиин «Борис Годунов», Маснэгэй «Вертер», К. Молчановай «Заря», Б. Ямпиловай «Арюун сэбэр Ангарадүүхэй» гэһэн шэнэ оперно ба балетнэ зүжэгүүд табигдажа; олондо харуулагдаха юм. Эдэ хадаа нилээд ехэ түсэб мүн. Гэбэшье, манай оперно театрын коллективэй энэ түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлхэнь дамжаггүй.

А. Плишкина,
С. Доржиевай фото.

Уласхоорондын ехэ удхашанартай документ

ПЕКИН, июниин 13. (ТАСС). Зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай асуудалаар США-гэй президент Эйзенхауэртэ болон баруун зүгэй бусад гүрэнүүдэй правительствонудые толгойлогшонорто СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай эльгээһэн бэшэгые тайлбарилха зуураа, «Гунжэньжибао» газетэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай асуудалаар тус бэшэг соо хэгдэһэн шэнэ дурадхалнууд олон оронууд дотор ехэ анхаралтайгаар угтагдаа гэжэ заана. Советскэ Союзай болон эб найрамдалда дуратай бусад оронуудай хүсэл оролдолгын ашаар уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һуларуулагдажа үргэлжэлһөөр гэжэ тус газетэ бэшэнэ. Мүнөө үедэ буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ ябадалые болюулха, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тушаа хэмжээябуулгануудые бэелүүлхэ зохид эрхэ байдал бии байна.

Энэ асуудалаар уласхоорондын хэлсээ баталха хүрэтэр зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо гэһэн Н. А. Булганинай дурадхалые амаршалха зуураа, тус газетэ хэрбээ баруун гүрэнүүд энэ дурадхалые абаа һаань, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай хэлсээ туйлаха зам дээрэхи бэрхэшээлнүүд нилээд бага болохо гэжэ заана.

Өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдые эгээн түрүүлэн хороожо эхилһэн Советскэ Союзай жэшээнь уласхоорондын ехэ удхашанартай ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай асуудалаар Советскэ Союзай үнэн зүрхэнэй эрмэлзэлгые гэршэлэн харуулна гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Польша Хитад хоёрой хани харилсаан

ВАРШАВА, июниин 12. (ТАСС). Арадай Демократическа Польша Хитадай Арадай Республика хоёрой хоорондо экономическа ба культурна хани харилсаан жэл ерээхэ бүри үргэдэнэ. Тэрэнь хоёр гүрэнүүдэй хүгжэлтэдэ шухала нүхэсэл болонхой.

Польша КНР хоёрой хоорондо эд товар абалсалга энэ жэлдэ 1950 онойхитой сасуулхада 10 дахин шахуу ургаха байна. Польша Хитадта капитальна түхеэрэлгэ, станогуудые, хадын электрическэ машинануудые, үрэмдэлгын түхеэрэлгэ, хүдөө ажахын болон барилгын машинануудые, түмэр замай составуудые, автомобильнуудые, тракторнуудые улам ехээр эльгээнэ. Тэрэшэлэн Польша Арадай Хитадта сахарна заводуудай болон промышленна бусад барилгануудай комплексно түхеэрэлгэ эльгээнэ. Тиихэдэ Хитадай Арадай Республика Польшодо түмэрэй руда, шухаг металлнуудые, шэрэм, графит, асбест, оройһо таряа, торго, хлопок, нооһо, тоһото культурануудай үрэһэнүүдые эльгээнэ. Энэ жэлдэ баталагдаһан худалдаа наймаанай хэлсээн тус оронуудай хоорондо эд товар абалсалгые нёдондо жэлэйхидэ орходоо нилээд ехэ болгохо гэжэ хараална. Тус оронуудай хоорондо тэрэшэлэн научно-техническэ холбоо харилсаан байгуулагдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Польша Хитад хоёрой хоорондохи культурна холбсо нилээд үргэдөө. «Мазовше» гэжэ дуунай болон хатар нааданай ансамбль, Польско сэрэгэй дуунай болон хатар нааданай ансамбль, мүн тэрэшэлэн олон солистнууд Хитадта гастрольдо ябаһан байха юм. Польшын ажалшад Хитадай Арадай-сүлөөлэлгын армиин дуунай болон хатар нааданай ансамблиие, мүн тэрэшэлэн хитад циркын артистнуудые болон бусад артистнуудые халуунаар угтан абаһан байна.

Югославиин электротехническэ промышленностиин хүгжэлтэ

БЕЛГРАД, июниин 13. (ТАСС). «Борба» газетэ Югославиин электротехническэ промышленностиин хүгжэлтэ тухай статья толилоо. Дайнай хойто тээхи үе соо тус промышленностиин бүтээн гаргаһан зүйлнүүдынь 16 дахин ехэ болоо гэжэ статья соонь хэлэгдэнэ. Мүнөө үедэ Югославида электротехническэ промышленностиин 42 завод бии. Тиихэдэ дайнай урда тээ миин 20 жэжэхэн предприятинууд болон мастерскойнууд бии байһан юм.

Электротехническэ промышленностиие хүгжөөлгын эгээн шухала зүйл хадаа тус промышленность мүнөө үедэ дэлхэйн удхашанартай түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргажа шадаха болоһон ябадал мүн гэжэ газетэ заана. Дайнай хойто тээ баригдаһан 28 гидроэлектростанци дээрэ эсэгэ ороной үйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүд тодхогдоной.

Советско-пакистанска худалдаа наймаанай харилсаануудые бэхижүүлхын түлөө

КАРАЧИ, июниин 13. (ТАСС). «Карачи коммерс» гэжэ пакистанска ехэхэн экономическа журнал июньдэ гараһан номер соогоо мүнөө үедэ Карачида боложо байгаа пакистано-советскэ худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые халуунаар амаршална. Журналай һанамжын ёһоор, Советскэ Союз Пакистан хоёрой хоорондо худалдаа наймаанай хэлсээ баталалга хоёр оронуудай хоорондохи «харилсаануудые һайжаруулгада туһалха байна».

Худалдаа наймаан хадаа «бэе бэеэ ойлголсохогүй ябадалые зайсуулхада ехэ һайн арга мүн, тиимэһээ сүлөөтэ, бэеэ даанхайгаар худалдаа наймаа хэхэ гэжэ зарим оронуудта ойлгуулжа шадаа һаа, политическэ харилсаанууд дотор мүнөө байһан түгшүүрилтэ байдал ехээр һуларуулагдаха һэн» гэжэ бидэнэр хододоо һанадаг байгаабди гэжэ редакционно статья соо хэлэгдэнэ.

Пакистано-советскэ худалдаа наймаанай харилсаанууд тухай бэшэхэ зуураа, тус журнал иигэжэ мэдүүлнэ: «һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо Советскэ Союз болон Пакистан дотор экономикын талаар ехэхэн дэбжэлтэ болоо. Энэ ушар хадаа «хоёр оронуудай хоорондохи экономическа харилсаануудай арга боломжонуудые шэнээр, ехэ анхаралтайгаар хаража үзэхэ тон шухала гэжэ заана. Мүнөө бидэнэртэй наймаа хэхэ гэжэ ехэ хүсэлэнтэй байһан Советскэ Союзһаа худалдаа наймаанай делегациин ерээд байхада, манай талаһаа мүн тиимэ эрмэлзэлгэ гаргагдаха байха гэжэ бидэнэр найданабди».

Карачида советскэ делегациин ерэлгэ нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые Пакистанска правительствын соносхоһон үетэй тудалдаа. Энээнтэй дашарамдуулан тус журнал болбол Советскэ Союз энэ түсэбөө бэелүүлхэдэнь Пакистанда туһалжа шадаха байна гэжэ заана. Советскэ Союз Пакистанда хэрэгтэй юумыень, тусхайлан хэлэбэл тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, үтэгжүүлгэ, харгы барилгын ба газар малталгын машинануудые, экскаваторнуудые болон хадын ажалдахи малталгын түхеэрэлгэ үгэжэ шадаха байна гэжэ журнал бэшэнэ. Советскэ Союз комплектнэ предприятинууд болон машинануудые, мүн тэрэшэлэн булад шэрэм, үгэжэ Пакистанда туһалжа шадаха байна.

Советскэ Союзда ошоһон тухайгаа индонезийскэ парламентын гэшүүнэй мэдүүлгэ

ДЖАКАРТА, июниин 13. (ТАСС). Шэнэ байдал байгуулхадаа советскэ хүнүүдэй гаргажа байһан ажалай ехэ дэбжэлтые Советскэ Союз дотор ябаха үедөө хараһан тухайгаа һаяхан Советскэ Союзда ошоод ерэһэн индонезийскэ парламентын түрүүлэгшын гурбадахи орлогшо Абидин Ахмад гэгшэ ТАСС-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Советскэ Союз дотор барилга ургаар ехээр хэгдэжэ байһые гайхааб гэжэ Ахмад хэлээ. Гартаа хуули засагые абаһан арад зон ехэ амжалта туйлажа шадаха байһан тухай ородой арадай туйлалтанууд гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ талаар бүхы оронууд, илангаяа Индонези ородой арадһаа жэшээ абаха ёһотой гэжэ хэлэбэ.

КНР Индонези хоёрой худалдаа наймаанай харилсаанууд тухай

ДЖАКАРТА, июниин 13. (ТАСС). Хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаа үргэдхэхэ тухай асуудал КНР-эй правительствотай зүбшэн хэлсэхын тулада Индонези худалдаа наймаанай делегациие Хитадта һаяар эльгээхэ гэжэ Индонезиин экономикын министерствын түлөөлэгшэ Антарай корреспондентдэ мэдүүлээ. Индонезидэ байдаг КНР-эй посол экономикын министртэй һаяхан уулзажа, хөөрэлдөө хэхэ үедөө хэдэн мянган тонно индонезийскэ каучугые Хитадай худалдажа абаха тухай асуудал табяа гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Египетскэ арад гадаадын эзэмдэлгэһээ сүлөөрөө

КАИР, июниин 13. (ТАСС). Египедһээ английска сэрэгүүдые гаргаха ябадалай дүүрэһэнтэй дашарамдуулан мүнөөдэр бүхы газетэнүүд түрүүшынгээ нюурнуудта томоор бэшэгдэһэн гаршагтайгаар гаргагдажа, тэрээн соогоо английска һүүлшын солдат египетскэ газар дээрэһээ ябаа, Египет гадаадын сэрэгүүдһээ сүлөө болоо гэжэ мэдээсэнэ. Газетэнүүд сэрэгүүдые гарган абаашаха ябадалай дүүрэһэн тухай статьянууд болон бусад материалнуудые толилно. Тиихэдээ египетскэ арад үни удаан саг соо хатуу шангаар тэмсэл хэжэ гадаадын эзэмдэлгэһээ сүлөөрбэ гэжэ заана.

«Аль-Гумхурия» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «74 жэл соо үргэлжэлһэн английска эзэмдэлгэдэ мүнөөдэр эсэс табигдаа. Английска сэрэгүүд Египедһээ хэтэ мүнхэдөө гаража ошоо». Империалистнуудай аашалхые һэрэмжэтэйгээр анхаржа байха, өөрынгөө эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые хамгаалха гэжэ газетэнүүд арад зониие уряална.

Бирмын Премьер-Министр У Ба Све гэгшын мэдүүлгэ

ПАРИЖ, июниин 13. (ТАСС). Мүнөөдэр Бирмын шэнэ премьер-министр У Ба Све гэгшэ парламент дотор политическэ мэдүүлгэ хээ гэжэ Рангунһаа Рейтер агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Тэрэнэй правительство У Нугай правительство шэнги бусад оронуудтай харилсаандаа түрүүнэйхидээл адли нейтралитедэй политика баримталха байха гэжэ У Ба Све мэдүүлгэ соогоо зааһан байна.

Урда Вьетнамай хүдэлмэришэд забастовко хэжэ тэмсэнэ

ХАНОЙ, июниин 14. (ТАСС). Хүсэд бэшэ мэдээнэй ёһоор, энэ жэлэй май соо Урда Вьетнамай хүдэлмэришэд зургаан забастовко хэжэ, тэрээндэнь 20 мянган хүн хабаадалсаа гэжэ Вьетнамска информационно агентство мэдээсэнэ. Тэмсэлдэ бодоһон хүдэлмэришэд салин хүлһэ ехэ болгохые, харуулшадые байлгахаяа болихо, 8 часай хүдэлмэриин үдэр тогтоохые ба ажалай услови һайжаруулхые эринэ. Гадаадын элдэб компанинуудай гартаа байһан предприятинууд дээрэ забастовочно тэмсэл илангаяа үргэн далайсатайгаар болоно.

Өөрынгөө эрхын түлөө хүдэлмэришэдэй эршэмтэй шантаар хэһэн тэмсэлынь хэдэ хэдэн ушарта илалтаар дүүрэнэ.

Голландида болоһон парламентска һунгалтанууд

ГААГА, июниин 13. (ТАСС). Мүнөөдэр үглөөгүүр Голландида парламентын хоёрдохи—доодо палатада һунгалтанууд эхилээ. Голосованида 5,5 миллион һунгагшад хабаадана (энэ һунгалтада хабаадалга уялгата ёһоной гэжэ тоологдоно, хүндэтэ шалтагаангүйгөөр һунгалтада ерээгүй байгаа һаань, штраф тохогдоно!). Голосовани нютагай сагаар 18 часта дүүрэхэ.

Июниин 14-дэ парламентын нэгэдэхи палатада һунгалта болохо. Тус палатые провинциальна штадууд һунгана.

Һунгалтада политическэ 10 партинуудай списогууд табигдаа. Тэдэнэй тоодо коммунистическэ парти, ажалай парти (социал-демократическа шэглэлтэй), арадай католическа парти болон бусад табигдана.

Кипр дээрэхи байдал

ЛОНДОН, июниин 14. (ТАСС). Үсэгэлдэр английска сэрэгүүд «Никозиин оршондохи Греческэ духовно семинарида добтолоо», семинариин директор Архимандрит Константинос Лефкосхатисые арестовалаа гэжэ Кипр арал һаа Рейтер агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Никозидо болон Пафосто бомбо тэһэрһэнтэй дашарамдан табан залуу кипридуудые арестовалагдаа. Хоёр бомбо хадагалжа байһанай түлөө гэмнэгдэһэн 17 нахатай һурагша—киприот Халжифанисые сүүд 7 жэл түрмэдэ хаахаар шиидхээ.

Кипр дээрэ английска засагай полицейскэ хэмжээнүүдые шангадхана. Мүнөө жэлдэ Кипрын полициин управлени онсо байдалтай шарамдаһан хэмжээ-ябуулгануудта 2 миллион шахуу фунт стерлинг гаргашалха гэжэ пресс-конференцидэ Кипрын полицейскэ комиссарай орлогшо Байлс гэгшэ мэдүүлээ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, тус үе дээрэхи полициин хүнүүдэй хоёр үлүүтэй дахин олон болго...

САГАЙ УЛАРИЛ ТУХАЙ

(Фенологой тэмдэглэл)

Июниин түрүүшын арбан хоногто республикын территори дээрэ үүлэтэйшэг аад, наратай дулаан үдэрнүүд болоо. Агаарай температура эдэ үдэрнүүдтэ дунда зэргээр 13—15 градус хүрэтэр дулаан байгаа. Тиин нёдондо жэлэй энэ үесэ саатай сасуулаад үзэхэдэ, агаарай температура 2—4 градус хүйтэн байба. Үдэрынь агаарай температура 20—27 градус дулаан болоо. Зарим аймагуудта 1—5 градус хүйтэн болоходо, газарай хүрыһэн хүрөө.

Хура бороон бага ороо. Сэлэнгэдэ, Горячинскада, Торидо, Курбала 5,5 миллиметр, Кабанскада—11, Ахада—14, Түнхэндэ—16, Богдаринода—18 миллиметр шииг нойтон ороо.

Урда ба центральна аймагуудта яблони, мойһон сэсэглээ. Мүн шара акаци сэсэглэжэ захалаа. Тала дайдаар, ой тайгаар ногоон элбэг ехээр ургажа, үнгэ бүрин сэсэгүүд һалбаран задараа.

Республикын колхозуудта капустын, помидорой рассада һуулгаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулгадажа байна. Зарим хойто аймагуудта кукурузын тарилга хэгдэһээр байгаа. Эртын оройһото культуранууд олон набшатай боложо, һагсайгаа. Намарай хара тариян 10—27 сантиметр үндэртэй болоод байна.

Культурна ургасануудай һалбаран ургажа, хүгжэхэтэй хамта элдэб буртаг ургамал гаража захалаа, мүн тарһан, ногооной бүүдэхэ гэхэ мэтэ хорото хорхойнууд бии болоо. Тэдээнтэй тэмсэхэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха саг ерэбэ.

И. Котов.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26 Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00789. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. 3392.